

MEVLÂNÂ'NIN HZ. MUHAMMED'E SEVGİSİ VE BAĞLILIĞI

İbrahim Emiroğlu¹

Ö Z E T

MEVLANA'NIN HZ.MUHAMMED'E SEVGİSİ VE BAĞLILIĞI

Mevlânâ Celaleddin Rumi'ye göre Hz. Muhammed, taşıdığı bir takım özellik ve güzelliklerinden dolayı her türlü sevgi, saygı ve övgüyü hak etmiş son peygamberdir. O, yaratılanlar içinde en üstün olandır. Bundan dolayı Mevlânâ ona candan bağlıdır.

Mevlânâ'nın, Hz. Muhammed'e olan derin sevgi, saygı ve bağlılığı şu nedenlere dayanmaktadır: 1. İsmi'nin ve hatırımın büyüklüğü. 2. Üstün, değerli, saygın ve etkileyici kişiliği. 3. Güzel ahlakı, ilahi ihsan ve ikrama nail olması, taşıdığı büyük misyon ve mesajının evrenselliği.

Muhammed Mustafa, vahye muhatap olduğu, mucizelerle desteklendiği, dini tebliğde büyük mücadelelerde bulunduğu, ilmi, hakkı ve adaleti tesis ettiği, getirdiği din en son ve mükemmel olduğu için onu onaylamak ve izlemek gerekmektedir.

Anahtar terimler: Muhammed Peygamber, Peygamber sevgisi, Peygamber'e bağlılık, tasdik, güzel ahlak, evrensel mesaj.

SUMMARY

MAWLANA'S LOVE OF AND DEVOTION TO THE PROPHET MOHAMMED

For Mawlana Jalal-ad-Din Rumi, The Prophet Mohammad is the last prophet who has deserved of love, respect and praise owing to his attributes and kindness. He is the most excellent of the creatures. Hence Mawlana is wholeheartedly devoted to him.

Reason of why Mawlana is deeply lover of and respectful and devoted to the Prophet is (1) Greatness of his name and respectedness; (2) His Great, valued, respected, honoured and impressive personality; (3) His morally good-nature, to be honoured and equipped of divine benevolence and gift, and universality of his mission and message he declared.

Since the Prophet Mohammad was divinely revealed, justified by miracles and also he expended great effort in pursuit of communicating the religion, established the truth and justice and still more the religion he put forward is the final and most perfect one, we ought to attest and follow after him.

Key words: the Prophet Mohammad, love of the Prophet, devotion to the Prophet, attest, morally good, universal message.

¹ Prof.Dr. D.E.Ü.İlahiyat Fakültesi Öğr.Üyesi

Mevlânâ Celâleddin er-Rûmî (1207-1273), hayatını ilme, irfana, ahlâka kısacası Hakk'a ve halka adanmış gönül ve hizmet eridir. Hz. Peygamber'in güzel ahlâkını kendisine örnek alan Mevlânâ, bütün eserlerinde insanlara fazilet ve meziyet yollarını öğretme çabası içindedir.

Mevlânâ, eserlerinde, peygamberlere, onların mücadelelerine ve ahlâkî güzelliklerine sıkça temasta bulunur. O, Kur'ân'da adı geçen hemen hemen her peygambere şu veya bu yolla değinir. Bunlardan Hz. Musa, İsa, Âdem, Yusuf, İbrahim, Süleyman ve Hz. Muhammed sıkça atıfta bulunduğu peygamberlerdir. Bu sayılan peygamberler içerisinde Mevlânâ'nın Hz. Muhammed'e ayırdığı yerin, verdiği değer ve önemin hepsinin üstünde olduğu görülür.

O, Hz. Peygamber'i anlatırken ağırlıkla Kur'ân'a, hadislere, tarihi olaylara ve rivâyetlere dayanır. Rûmî, bu malzemeyi, derin aşkının şiirsel ifadelerini de katarak zengin bir anlatımla değerlendirir. Bunu yaparken, Hz. Muhammed'in mu'cizelerine de değinir ve bunları güçlü şiirsel anlatımıyla süsleyerek anlatır.

Onun, eserlerinde, peygamberimizi en çok, sırasıyla Ahmed, Muhammed, Mustafa, Peygamber, Rasûl, Ahmed-i Muhtâr, Nebî, Tanrı Elçisi, Peygamberler Ulusu, Sultan, Padişah ve Yâsîn adlarıyla andığını ve anlattığını görürüz. Makalemize, Mevlânâ'ya göre Hz. Muhammed'i anlamamanın gereği ile başlamak istiyoruz.

1. Hz. Muhammed'i Anlama

Hız. Muhammed'i anlamak büyük bir şeydir. Mevlânâ, bunun azametini şöyle ifade eder:

“Eğer Uhud Dağı, beni anlasaydı o dağdan ırmak ırmak kan akardı” deyip duruyor,

Sen bu adı babandan, anandan işittin de onun için bu ada gafilce yapıştın.²

* Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Mantık Anabilim Dalı Bşk.

Hazret-i Ahmet, eğer o ulu ve yüce kanadını açarsa Cebrail, ebedî olarak kendisinden geçip gider.³

Hz. Peygamber'i gerçek anlamda anlayana ve onun yolunu izleyene yardımlar ve bol bağışlar vardır.⁴ Bunlara rağmen Mevlânâ, O'nu herkesin hakkıyla anlayamadığından şikayette bulunur⁵ ve Hz. Peygamber'i doğru anlayabilmek için cehâleti, önyargıları, kibri, hırsı ve yanlış muhakemeyi terk etmeyi gerekli görür.

-Ancak gönlü kötü olan, onun işlerini kendi bilgisizliğine, kendi hırsına göre mukayese eden kişi onun hakkında böyle (toprak zapteden şeklinde) bir şüpheye düşer.

Sarı camdan bakarsan güneşin nurunu sapsarı görürsün.

O gök ve sarı camı kır da eri ve tozu gör!⁶

2. Mevlânâ'nın Hz. Muhammed'e Sevgi, Saygı ve Övgüsü

Mevlânâ, Hz. Muhammed'e ve diğer sevdiklerine olan sevgisini ifade etmeyi bizzat Peygamber'in tavsiyesi olarak görür ve sevgisini ifade etmeden geri durmaz.⁷ Onun, birkaç yerde tekrar ettiği şu mısraları, ilk etapta sevgilisi Hz. Muhammed için söylediği anlaşılmaktadır. Bu mısralarda o, sevdiğine

² Mevlânâ Celâleddin er-Rûmî, *Mesnevî*, Çev. Veled İzbudak (M.E.B. Yayınları), İstanbul, 1991, C. II, s. 39, b. 510-511.

³ *Mesnevî*, C. IV, s. 304, b. 3800.

⁴ *Mesnevî*, C. IV, s. 307, b. 3439-3442.

⁵ *Mesnevî*, C. IV, s. 307, b. 3443-3444.

⁶ *Mesnevî*, C. I, s. 315, b. 3957-3959.

⁷ "... Sevgimi ve duamı, gösterişle karışmasın diye bildirmek istemedim, ama Allah rahmet etsin, esenlik versin, Mustafa'nın emrine uyup bildiriyorum. Mustafa, mescitte oturuyordu; birisi, mescidin kapısı önünden geçti. Dostlardan biri, ey Allah eşçisi dedi, şu geçen kişiyi seviyorum ben. Mustafa, kalk buyurdu, bu sevgiyi ona bildir. Bildirmede gösteriş âfeti olsaydı, o Âdem'in de, âlemin de en ince şeylerini bilen, asla bu bildiriş için fetvâ vermezdi." Mevlânâ Celâleddin er-Rûmî, *Mektuplar*, Çeviren ve Hazırlayan: Abdulbâki Gölpinarlı, İstanbul, 1963, s. 55, Mektup: XXXVII; ayrıca bkz. *a.g.e.*, s. 2, Mektup: I.

olan özlem duygularını, kavuşma isteğini ve bu husustaki çaresizliğini dile getirmektedir.

Yel beni size götürseydi,

Yellerin eteklerine sarılırdım.

Sizi öylesine özledim ki, kuştan daha tez uçar-gelirim size;

Ama kanadı kesik kuş, nasıl uçabilir?"

Hasret çekmeye alışmış olan Mevlânâ'nın Peygambere duyduğu özlemin, Şems-i Tebrizî'ye ve diğer sevdiklerine karşı duyduğu özlemden çok daha fazla olduğu anlaşılmaktadır. O, Peygamberimize duyulan hasreti, şu kısa anekdotu aktararak, şöyle dile getirmektedir:

Hannâne direği", Peygamberin ayrılığı yüzünden akıl sahipleri gibi ağlayıp inliyordu.

Peygamber, "Ey direk ne istiyorsun? Dedi. O da "Canım ayrılığından kan kesildi.

Bana dayanıyordun, şimdi beni bıraktın, minberin üstüne çıktın" dedi...¹⁰

Mustafa, gönlümüzü yol etmez, gönlümüzde olmaz, gönlümüze dayanmazsa, feryat etsek de, Hannâne direğine dönsek yeridir."¹¹

Bundan dolayı Mevlânâ, hasret acısı çektiği bu dünya zindanından kurtulup, bir an evvel Tanrı'nın sevgili dostu Hz. Muhammed'in yanına

⁸ *Mektuplar*, s. 17, Mektup: VI; s. 76, Mektup: L; s. 78, Mektup: LI; s. 153, Mektup: CIII.

⁹ (Peygamber, hutbe okurken bir hurma ağacı dalına dayanırdı. Mescitte onu dinleyenler çoğalınca, mübarek yüzünü göremedikleri gerekçesiyle bir minber yaptılar. O, minbere çıkınca, mescidin direklerinden biri olan o hurma direği Peygamberden uzağa düştüğü için inlemeye başladı. Nihayet Peygamber minberden inip (inleyen anlamına gelen, bu "hannâne" direğine elini koyunca direk susar.) *Mesnevî*, C. I, s. 351 (Mütercim'in açıklaması).

¹⁰ *Mesnevî*, C. I, s. 169, b. 2113-21115.

¹¹ Mevlânâ Celâleddin er-Rûmî, *Dîvân-ı Kebîr*, Çeviren ve Hazırlayan: Abdülbâki Gölpınarlı, (Kültür Bakanlığı Yayınları), Ankara, 1992., C. VII, s. 364, b. 4715.

dönmeyi, ona kavuşmayı heyecanla bekler.¹² Zira Yüce Allah'ın, “*Sen olmasaydın gökleri yaratmazdım*”¹³ hitabına muhatap olan Hz. Muhammed, sevgililer sevgilisidir. İnsanı mecnun edenler bile ona mecnun olmuştur.¹⁴

Mevlânâ, şu beytinde görüldüğü gibi, Hz. Muhammed'i anmaya doymaz.

“*Şüphesiz biz açtık*”¹⁵ âyetinde buyrulduğu gibi mahzenini aç. Mustafa'nın nurunun sırrını tekrar et.¹⁶

Hız. Muhammed'in söz konusu edildiği yerlerde Mevlânâ'nın üslûbunun, ayrı bir saygı, incelik dolu olduğunu görürüz. O, yaşantısıyla olduğu gibi diliyle de Hz. Peygamber'e dâima hürmet ve muhabbet dolu olmuştur. Hz. Muhammed'in adının geçtiği hemen hemen her yerde, İslâmî gelenekte olduğu gibi, “Allah'ın rahmeti ve esenlik O'na” şeklinde selât ve selamda bulunarak¹⁷, sevgi ve saygısını dile getirir.

Ahlâkî vasıflarını anlatırken söyleyeceğimiz güzelliklere sahip olan Rahmet Peygamberi Hz. Muhammed, tabii ki haklı olarak sevgiyi ve *övgüyü* hak edecektir. Sevgi, samimiyet ve özlem dolu olan aşağıdaki beyitlerde Mevlânâ, işte bunu yapmaktadır.

O, öyle bir kişiydi ki imtihan günü (yani Miraç'ta) yedi göğün hazinesine karşı hem gözünü yumdu, hem gönlünü kapadı.

Onu görmek için yedi kat gök uçtan uca hurilerle meleklerle dolmuştur.

Hepsi kendilerini, onun için bezemişti, fakat onda sevgiliye aşktan,

¹² Bkz. Eflâkî, Ahmet, *Âriflerin Menkâbeleri (Menâkıbu'l-Ârifîn)*, Çev. Tahsin Yazıcı, İstanbul, 1995., C. II, s. 151; Ona olan sevgi ve kavuşma isteği için bkz. *Dîvân*, C. VII, s. 507, b. 6657.

¹³ Hadîs-i kutsî olarak rivâyet edilmiştir.

¹⁴ *Dîvân*, C. I, s. 139, b. 1313. (Buradaki hitap, kutsî hadîs olarak rivâyet edilen bir sözdür. Bkz. *a.g.e.*, C. I, s. 438)

¹⁵ Fetih, 48/1.

¹⁶ Eflâkî, *Âriflerin Menkâbeleri*, C. I, s. 580.

¹⁷ Mevlânâ Celâleddin er-Rûmî, *Rubâiler*, Çev. Nuri Gençosman, M. E. B. Yay., İstanbul, 1974, C. I, s. 76, Rubâî: 364; *Mektuplar*, s. 111, Mektup: LXXIII; s. 55, Mektup: XXXVII; s. 124, Mektup: LXXXIII; s.138, Mektup: XCIV; *Macâlis*, s. 56, Meclis: III; s. 78, Meclis: V.

sevgiliye meyil ve muhabbetten başka bir hevâ ve heves nerede ki?

O, Tanrı ululuğuyla, Tanrı celâliyle öyle dolmuştu ki bu dereceye, bu makama Tanrı ehli bile yol bulamaz.

“Bizim makamımıza ne bir şeriat sahibi bir peygamber erişebilir, ne melek, hatta ne de ruh” dedi, artık düşünün anlayın.

“Göz Tanrı'dan başka bir yere şaşmadı, meyletmedi”¹⁸ sırrına mazharız, karga değiliz, âlemi renk renk boyayan Tanrı sarhoşuyuz; bağı, bahçenin sarhoşu değil” buyurdu!¹⁹

Nerde bir ağaç ve taş varsa Mustafa'yı görünce apaçık selam verdi...!²⁰

Gökler, onun ayına kuldur. Doğu da ondan ekmek dilemektedir, batı da.

Fermanında “*Sen olmasaydın gökleri yaratmazdım*” hadisi yazılı olan zat, bir zattır ki herkes, onun nimetlerine, onun rızık taksimine muhtaçtır.

“*Sen olmasaydın yaratmazdım*” denen, Ahmed-i Muhtâr, aşk mâdenidir.²¹

Ay, onun ay yüzünü görünce iki parça olmuştur.²²

O, iyi işlerde imam olan; keremlere, kerâmetlere düzen verendir.²³

Onun nefesiyle iki kapı da açılır. Duası, iki âlemde de müstecap olur. Ona benzer ne gelmiştir, ne de gelecek...²⁴ Mevlânâ'nın belirttiğine göre melekler; Âdem'in bedenine hemencecik secde ettiler; çünkü o yüce, o kutsal bedende melekler, Hz. Muhammed'in can ışığını görmüşlerdir.²⁵ O olmasaydı gökyüzü olmazdı, dönmezdi, nurlanmazdı, meleklerle yurt kesilmezdi. O olmasaydı denizler olmaz, denizlerdeki heybet vücut bulmaz, balıklar ve padişahlara lâayık inciler meydana gelmezdi. Yine o olmasaydı yeryüzü olmaz, yeryüzünün içinde defineler, dışında yaseminler yaratılmazdı.²⁶

Mevlânâ, Hz. Muhammed'e olan sevgisini, saygısını ve övgüsünü şu sözlerle sürdürür. Dikkat edilirse bu sözcüklerle sadece sevgi ve övgü ifade

¹⁸ Bkz. Necm, 53/17.

¹⁹ *Mesnevî*, C. I, s. 315, b. 3954.

²⁰ *Mesnevî*, C. IV, s. 227, b. 2832.

²¹ *Dîvân*, C. V, s. 145, b. 1681.

²² *Rubâiler*, C. II, s. 264, Rubâî: 1278. (Burada, Hz. Muhammed'in, parmağıyla işaret etmesiyle Ayın ikiye bölünmesi mucizesi kastedilir. (bkz. Kâmer Sûresi; ayrıca bkz. *Dîvân*, C. III, s. 21, b. 122.

²³ *Mektuplar*, s. 17, Mektup: VI.

²⁴ *Mesnevî*, C. VI, s. 15, b. 170-171.

²⁵ *Dîvân*, C. VII, s. 397, b. 5173.

²⁶ *Mesnevî*, C. VI, s. 167-168, b. 2102-2106.

edilmemekte, bunun yanısıra, en büyük muallimin öğreticiliğine duyulan ihtiyaç da dile getirilmektedir.

Peygamber'in meclisi sağraksız, kadehsiz kuruldu; maksat da Muhammed'in varlığının, başlı başına meydana gelmesiydi.²⁷

Bahar gizlidir ama ettiği işlere bak; bağ-bahçe onun (Mustafa'nın) yüzünden dirildi, onun yüzünden gelişti, yeşerdi.²⁸

Ölümsüzlük yayı, oklarımıza başbuğ olmuş. Ahmed'in oku Kinâneoğulları'nın övüncü kesilmiş...

Ayağının tozunu elde edeyim de kimya nedir, ondan öğreneyim ben.

Güneşine zerre kesileyim de öğreneyim "Andolsun kuşluk çağına" (Duha, 93/1) âyetinin mânâsını.

Kehribar, nasıl çeker, çekişi nicedir; kehribarına bir saman çöpü kesileyim de öğreneyim bunu.

İki dünyadan iki göz edineyim: bunu da Mustafa'dan öğreneyim.

"Gözül ne kaydı, ne haddini aştı" (Necm, 53/17) sırrını ondan başka kimden öğrenebilirim ki?

...Sonu şu ki güzel yüzlümsün benim; güzel yüzlülüğü senden öğreneyim ben.²⁹

Bu özellik ve güzelliklerinden dolayı Mevlânâ, Hz. Peygamberi görüp de sevinip mutlu olmayan için şu şekilde bedduada bulunur:

Seni görüp de neşelenmeyen kişinin

Başı kilimin altında kalsın, başı dönsün-dursun!³⁰

Mevlânâ'nın bu sevgi ve övgüsü, sadece Hz. Muhammed'le sınırlı kalmaz, onun soyu sopu ve yolunu izleyenlere de şâmil olur.³¹ Hz. Peygamber'in Tanrı katında ayrı bir yeri olduğu için Mevlânâ, özellikle mektuplarında, önemli taleplerini "Muhammed'in ve nur ehli soyunun hakkı için..."³² şeklinde onların hatırlarını kullanarak arzeder. Zira "Peygamberlerin

²⁷ *Dîvân*, C. VII, s. 8, b. 14.

²⁸ *Dîvân*, C. II, s. 425, b. 3579; ayrıca bkz. *a.g.e.*, C. VII, s. 178, b. 2266.

²⁹ *Dîvân*, C. V, s. 164, b. 1871-1880.

³⁰ *Macâlis*, s. 64-65, Meclis: III.

³¹ Mevlânâ Celâleddin er-Rûmî. *Macâlis-i Sab'a* (Yedi Meclis), Çeviren ve Hazırlayan: Abdalbâki Gölpınarlı, Konya, 1965, s. 66, Meclis: III; *Mektuplar*, s. 181, Mektup: CXXI; s. 183, Mektup: CXXII.

³² Örnek için bkz. *Mektuplar*, s. 178, Mektup: CXIX.

sonuncusu olan Hz. Muhammed'in evlatlarının, bütün âlemedkilere hakları geçmiştir. Hem de nasıl hak? Babalarımızı, atalarımızı puta tapmaktan onlar kurtarmışlardır. Fazlasını uma geldiğimiz din ve dünya esenliği, hep Mustafa'nın sayesinde, Müslümanlığı yayma, onun canıyla oynaması yüzünden bize ulaşmıştır. Allah'ın rahmeti ve esenlik ona, soyuna, sahâbesine olsun din gününe dek.³³

Kısacası Hz. Muhammed, devranın eşsiz eri, zamanının şaşılacak serveri, halkı yüce işlere çağıran, bütün halka Tanrı'dan bir rahmet olan, sırların en eşsizlerine mahrem bulunan hidayet ve takva imamı, Ulu Tanrı'nın sırrı, onun tertemiz mazharı; Hakk'ın, şeriatın ve dinin celâlidir.

Olgunluğuyla yüceliğe ulaştı,

Yüzünün güzelliğiyle karanlıkları aydınlattı.

Bütün huyları güzeldir

Rahmet ona ve soyuna!³⁴

3. Mevlânâ'nın Hz. Muhammed'e Bağlılığı

Mevlânâ Celâleddîn er-Rûmî, Allah'a ve O'nun gönderdiği son elçi olan Hz. Peygamber'e *candan bağlı* biridir. O, oldukça popüler olan şu rubâisinde Allah'a ve Hz. Muhammed'e olan bağlılığını şöyle haykırır:

Canım tenimde oldukça *Kur'ân*'ın kölesiyim ben, Tanrı'nın seçkin Peygamberi *Muhammed*'in yolunun toprağıyım.

Her kim benden, bunun dışında bir söz naklederse hem o sözden şikayetçi olurum hem nakledenden.³⁵

Mevlânâ'nın, Hz. Peygamber gibi ibadete oldukça düşkün biri olduğuyula ilgili çok sayıda rivayetle karşılaşır³⁶ ve ömrünün büyük kısmını ibadetle, zikirle, Allah'a hamd ve Resûlü Hz. Muhammed'e salât ve selâm ile

³³ *Mektuplar*, s. 89, Mektup: LVIII; s. 29, Mektup: XVI; Bkz. *Mesnevî*, C. VI, s. 16, b. 176-178.

³⁴ *Dîvân*, C. I, s. 3

³⁵ Mevlânâ, *Rubâiler*, C. II, s. 216, Ruâi: 1052. Mevlânâ'nın Hz. Muhammed'e olan bağlılığı konusunda fazla bilgi için bkz. Eflâkî, Ahmet, *Âriflerin Menkabeleri (Menâkibu'l-Ârifîn)*, Çev. Tahsin Yazıcı, İstanbul, 1995, C. I, s. 256, 283-284, 330, 334, 380-386, 396-397, 471, 580, 700-701, 707; C. II, 148, 151, 154-156, 183-184, 194, 238, 245-246.

³⁶ Bkz. Eflâkî, *Âriflerin Menkabeleri*, C. I, s. 560-561, 591, 562.

geçirdiğini görürüz. Biz burada, Onun Hz. Muhammed'e olan bağlılığını, "Hz. Peygamberi Onaylama" ve "Onun Yolundan Gitme Gerekliliği" alt başlıkları altında, konu ile ilgili sözlerine dayalı olarak, işlemeye çalışacağız.

a- O'nu Onaylama Gereği

Mevlânâ Celâleddin, Hz. Muhammed'in daha çocukken bazı olağanüstü özellikler taşıdığını, Kâbe'deki büyük putların bile onun risâlete hazırlandığını bildiklerini, mûcizevî bir şekilde bir bebenin bile Hz. Peygamber'i tanıdığını, bundan dolayı Hz. Muhammed'i onaylamada tereddüt gösterilmemesi gerektiğini, *Mesnevî*'de uzunca anlatmaktadır.³⁷

Müşriklerin, Hz. Muhammed'in sadeliği, güvenilirliği, bildirdiklerinin hak ve doğruluğu, bunlara ilâve olarak da insanları bir benzerini ortaya koymakta âciz bırakan mûcizelerine rağmen onu tastik etmemeleri, haklı ve rasyonel nedene değil, duygusal nedenlere dayanmaktadır. Onlar âdeta dogmatik inançsızlık örneği sergiliyorlardı. Bununla ilgili olarak Mevlânâ bir çok örnek vermektedir.³⁸ Ona göre inkârcılar, son nebi Hz. Muhammed'i çok iyi tanımalarına rağmen, *kıskançlıkları* yüzünden onu tasdik etmezler.³⁹ Mevlânâ bu fikre, Kur'ân'a dayanarak yarmıştır.⁴⁰

O, mucizelerle dolu Peygamberi onaylama gerektiği ile ilgili olarak şunları söyler:

Küfür, kara donlara girdi, karalar giyindi; Muhammed'in nuru geldi.
Ölümsüzlük davulunu çaldılar, ebedî saltanat devri geldi.

Yeryüzü yeşerdi, gökyüzü yenini-yakasını yırttı; bir kere daha Ay ikiye yarıldı, salt ruh geldi.

Dünya şekerlerle doldu, kutluluk kemer kuşandı; kalk, bir kere daha o Ay yüzlü geldi.⁴¹

Mustafa gibi (ona uyarak) karanlık gecede arılık aramaya bak; çünkü o padişah bir gece Mirac etti de, eşsiz-benzersiz bir hale geldi.⁴²

³⁷ Bkz. *a.g.e.*, C. IV, ss. 78-81, b. 937-982; C. III, ss. 263-264, b. 3220-3236.

³⁸ *Mesnevî*, C. I, ss. 172-173, b. 2146-2147, 2154-2160.

³⁹ *Mesnevî*, C. III, s. 299, b. 3664-3665.

⁴⁰ Bkz. Bakara, 2/146.

⁴¹ *Dîvân*, C. IV, s. 337, b. 3254-3256.

⁴² *Dîvân*, C. I, s. 66, b. 606.

Mûsa ve Muhammed'in mucizelerine dikkat et. Sopa nasıl yılan şekline girdi, direk nasıl irfan sahibi oldu?

Sopa yılan şekline girdi, direktten de inilti duyuldu. Bu mucizeleri, dini izhar için günde beş kere ilân ederler.⁴³

Hiz. Muhammed, sevgili ve minnet duyulan bir padişah olduğu için, ona ümmet, kul veya asker olan insana da Resûle teslim olması ve itaat etmesi gerekir.⁴⁴ Mevlânâ, bütün bunlara rağmen Hiz. Muhammed'i onaylamayanı veya onu tasdikte tereddüt göstereni ve onun yolunu izlemeyenleri şu şekilde kınamakta ve onları hidayet yoluna çağırılmaktadır:

Kuşluk çağına düşmânsam yarasayım demektir; Ahmed'i inkâr ediyorsam çıfıtım.⁴⁵

Gâh yaratılışına, tabiatına bırakır; gümüş, altın, kadın sevdasına düşersen; gâh da olur, canına, Mustafa'nın hayal ışığını saçır, aydınlanırsın.⁴⁶

Ahmet senin olduktan sonra a aşk, Ebû Cehil'le düşüp kalkman yaraşır mı; ayıp değil mi yâni?⁴⁷

Yahut da, Yahudilikten tövbe et, gözünün açılması için düşüncelerinin gözüne Mustafa'nın ayağının bastığı topraktan al da sürme gibi çek.⁴⁸

"Gerçekten de biz açtık" (Fetih, 48/1) mahzenini aç; Mustafa'nın can sırrını yine söyle.⁴⁹

Hazineyi açtılar, hepiniz de ağır elbiseler giyinin; Mustafa tekrar geldi, hepiniz de iman edin.

Hepiniz de ellerinizle yapışın güneşin eteğine...⁵⁰

Hiz. Peygambéri onaylama konusunda, son olarak, şu söylenebilir: O yüce Peygamber, vahye muhatap olduğu için söyledikleri doğrudur ve sözlerine uymak, buyruklarına teslim olmak gerekir. Bu teslimiyeti gösteren can, ebediyen mutlu olur.⁵¹

⁴³ *Mesnevî*, C. I, s. 171, b. 2141-2142..

⁴⁴ *Mesnevî*, C. V, s. 10, b. 67-68.

⁴⁵ *Dîvân*, C. V, s. 297, b. 3536.

⁴⁶ *Dîvân*, C. I, s. 20, b. 148.

⁴⁷ *Dîvân*, C. V, s. 245, b. 2837.

⁴⁸ *Dîvân*, C. I, s. 89, b. 818.

⁴⁹ *Dîvân*, C. IV, s. 258, b. 2481.

⁵⁰ *Dîvân*, C. VII, s. 280, b. 3575-3576.

⁵¹ *Mesnevî*, C. I, s. 18, b. 225, 227-228.

b- O'nun Yolundan Gitme Gerekliği

Hız. Muhammed'e uymak gerekir. Çünkü o, insanları şirkten, putlara tapmaktan, cehaletten, zulümden kurtarıp, bunların yerine tevhid inancını, ilmi, hakkı ve adâleti tesis etmiştir.⁵² Bundan dolayı Mevlânâ, Hız. Muhammed'e tabi olmanın hoşnutluğu içerisinde dir.

Taze baht dostumuz, can vermek işimiz-gücümüz; *kervanbaşımız* da dünyanın övündüğü Mustafa bizim.⁵³

Erlik sanatını Tanrı'dan öğrendik; aşk pehlivanıyız, Ahmed'in dostuyuz biz.⁵⁴

A benim canım, kabul edilmeyen kişi usanır, sıkılır; hense Peygamber soyundanım (yılmam, görevimi yaparım) a benim canım, padişahın ardında koşup yelmedeyim.⁵⁵

Sizin Arap atlarımız olsun sayısız; Ahmed-i Muhtâr'ın Burâk'ı da bizim olsun.

Dünya tamamıyla bayram olsa, neşe dolsa sizin olsun dünya; sevgili, bizim olsun yeter bize.⁵⁶

Kendisini, Muhammed uğrunda çeşitli cefâlar çekmeye adayın⁵⁷ Mevlânâ, "Peygamber değilsen, ümmet ol, padişah değilsen tebaa ol! çağrısında bulunur⁵⁸ ve akabinde "Ey inananlar, hiçbir şeyde kendinizi Tanrı'dan ve elçisinden ileri sürmeyin (onlar hükmetmeden önce bir işe hükmetmeyin, kesip atmayın)" âyetini hatırlatır.⁵⁹

⁵² *Mesnevî*, C. II, s. 29, b. 366-368.

⁵³ *Dîvân*, C. IV, s. 316, b. 3053.

⁵⁴ *Dîvân*, C. IV, s. 238, b. 2258; *Eflâkî, Âriflerin Menkîbeleri*, C. II, s. 148.

⁵⁵ *Dîvân*, C. V, s. 440, b. 5980.

⁵⁶ *Dîvân*, C. VI, s. 117, b. 1048-1049.

⁵⁷ *Dîvân*, C. VII, s. 582, b. 7720.

⁵⁸ *Mesnevî*, C. IV, s. 268.

⁵⁹ Hucurat, 49/1 (Hız. Muhammed'e uymanın gerekliliği ile ilgili diğere bazı âyetler için bkz. Ahzab, 33/36; Nisa, 4/65; Muhammed, 47/33; Haşır, 59/7; Âl-i İmrân, 3/132; Nisa, 4/59, 13, 80, 83; Enfâl, 8/ 20, 24, 27, 46; Nûr, 24/54, 56; Hucurat, 49/14; Teğâbün, 64/12.)

Mevlânâ, Hz. Peygamber'in; "Ben, zamane tufanına gemi gibiyim: biz ve ashabım, Nuh'un gemisine benzeriz. Kim bu gemiye el atar, kim bu gemiye girerse kurtulur"⁶⁰ hadisini naklederek⁶¹, ebedi kurtuluş için ona uyma ve onun yolundan gitme gerekliliğini işlemiştir. O, bu gerekliliği işlemekle kalmamış, Hz. Muhammed'e ve dinine arka çıkanlara dâima duacı olmuştur. O, özellikle birçok mektubunda, "Peygamber'in yolunu tutan" kişiyi övüp, bunlara sevgi ve saygısını iletmiştir.⁶²

Mevlânâ, şu cümlelerinde de Hz. Peygamber'in yolundan gitmeye teşvik etmektedir.

...Şanıma, "sen olmasaydın gökleri yaratmazdım" denen erden lokma ye, onun kulu-kölesi ol.⁶³

Nöbeti başla da çabucak Ahmed'in nöbetini çal. Çal da varlık karın erisin, Arap güneşini gör.⁶⁴

"...Muhammed'in uyuması onun Mi'raca gitmesidir. Sen de onun arkasından gidersin. Yalnız gönlünde karar kılmamak bir yer elde etmeye çalış."⁶⁵

Fakat Muhammed Mustafa'nın yolundan gitmek ve onun gibi yüceliklere ermek için *aşk* gereklidir.⁶⁶ Mevlânâ, sadece dille veya şekilde kalarak Hz. Muhammed'i sevmenin kanıtlanamayacağını, bunun yanı sıra, onun yolunu takip etmenin önemli olduğunu ısrarla belirtir. Salâvat verip duruyor ama Mustafa'nın temizliğinden ne var onda?⁶⁷ diye soran Mevlânâ, bir defasında da, kendisine nasihat vermesini isteyen Emîr Pervâne'ye şöyle çıkmıştır: "Mademki, Tanrı ve O'nun elçisinin sözlerini okuduğun, gerektiği gibi bahsettiğin ve bildiğin halde o sözlerden nasihat alamıyorsun ve hiçbir

⁶⁰ Hâkîm en-Nisâburî, *el-Müstedrek*. Haydarabad, 1334-1342. C. II, s. 343; C. III, s. 150-151.

⁶¹ *Mesnevî*. C. IV, s. 44, b. 538-539.

⁶² Bkz. *Mektuplar*, s. 171. Mektup: CXIV; s. 173. Mektup: CXVI.

⁶³ *Dîvân*, C. IV, s. 84, b. 722. (*Tırnak içindeki cümlelerin hadîs-i kutsî olarak rivâyet edildiğini daha önce kaydetmiştik. Bkz. 13 nolu dipnot.*)

⁶⁴ *Dîvân*, C. II, s. 261, b. 2129.

⁶⁵ Eflakî, *Âriflerin Menkîbeleri*, C. II, s. 246.

⁶⁶ *Dîvân*, C. IV, s. 278, b. 2681.

⁶⁷ *Dîvân*, C. V, s. 270, b. 3159.

âyet ve hadîsin gerektirdiği şekilde amel edemiyorsan, benim nasihatimi nasıl dinler ve ona nasıl uyarsın?"⁶⁸ Hz. Muhammed'in yolunda olmak demek, bir bakıma onu sevmek, onun hasretini çekmek ve onun için fedakârlık yapmak demektir.⁶⁹

Eflâkî, *Âriflerin Menkîbeleri*'nde Mevlânâ'nın, Kur'ân'a, Hz. Muhammed'e ve ibadete ne kadar çok düşkün, bir başka ifadeyle, Resule ve şeriata ne kadar çok bağlı olduğuyla ilgili bolca örnek vermektedir. Bunlardan sadece birini burada aktarmak istiyoruz.

"Bir gün Mevlânâ arkadaşlara bilgiler saçıyor, vaâzlarda bulunuyor, onları peygamberin sünnet ve farzlarını yerine getirmeye teşvik ediyordu. Buyurdu ki: Peygamberin (selâm onun üzerine olsun) ashâbı, Sıddık-ı Ekber (Hz. Ebubekir) ile birlikte gazaya gitmişlerdi. Bir kaleyi kuşatmış onu fethetmeye çalışıyorlardı. Kalenin alınması uzadı. Sıddık-ı Ekber onlara: "İbadet hususuna dikkât ediniz, farzların ve sünnetlerin en ince şeylerinden bir şey kaçırmış olmayasınız. Bu muhasara, sizin bunları ihmal etmenizden gecikmiş olmalıdır." Gerçekten ashap, kendilerine gelip düşündükleri vakit, akşam namâzi için abdest aldıkları zaman misvakı unuttuklarını hatırladılar. O sabah yüzlerini, sabahı aydınlatan Tanrı'ya çevirerek cûş ve hurûşa geldiler, abdest alıp misvak kullandılar. Sabah namazını kıldıktan sonra Yahudilerin elinde bulunan bu kaleyi almak için hücumla başladılar. Kuşluk vaktine doğru kaleyi aldılar. Ahâlisinin bir kısmını da öldürdüler. Sonra Tanrı'ya şükrederek ve onun nimetlerini alarak Medine'ye döndüler. İşte bunun gibi ben de istiyorum ki, takatiniz oldukça tam bir itaat ile ibadete râğbet edesiniz. Peygamber'in sünnetlerinden en ufak şeyi bile ihmal etmemeye çalışasınız ki, nefs-i emmâre kalesini zapta muvaffâk olasınız..."⁷⁰

⁶⁸ Pervane, bu çıkışmadan sonra ağlayarak kalkıp gitti. Ondan sonra iyi amel işleme, adalet ve ihsan ile meşgul oldu, hayratta bulundu ve böylece dünyada bir tane oldu. (Eflâkî, *Âriflerin Menkîbeleri*, C. I, s. 344.)

⁶⁹ Bkz. *Dîvân*, C. VII, s. 31, b. 419-420; s. 509, b. 6685.

⁷⁰ Eflâkî, *Âriflerin Menkîbeleri*, C. I, s. 378-379. (Fazla örnek için bkz. Eflâkî, *Âriflerin Menkîbeleri*, C. I, s. 256, 283-284, 330, 344, 380-386, 396-397, 471, 560-562, 580, 591, 700-701, 707; C. II, s. 69-70, 151, 154-156, 183-184, 194, 238, 245-246)

4. Hz. Muhammed'e Duyulan Sevgi, Saygı ve Bağlılığın Nedenleri

Hz. Muhammed'e duyulan bu sevgi, saygı ve bağlılığın nedenlerini, Mevlânâ'dan bulduğumuz malzemeye dayalı olarak, şöyle sıralayabiliriz. Burada sirladığımız nedenler, aynı zamanda, *Hz. Muhammed'in büyüklüğü ve değerli oluşunu* gösteren nedenler olarak da görülebilir.

a- Hz. Muhammed'in İsminin ve Hatırının Büyük Olması

Mevlânâ'ya göre, Hz. Muhammed'in adı kutsal ve mübarektir. Kişiler, adla-sanla belirmeden önce de onun adı-sanı, dünyanın kutluluk beyiydi.⁷¹ Onun adını alaya veya hafife alan insan çarpılır, perişan ve pişman olur.⁷² Yine Mevlânâ'ya göre, dünya, Mustafa ile övünür.⁷³ Ona benzer ne gelmiştir, ne de gelecek. Bu yüzden o, son peygamber olmuştur.⁷⁴ Peygamberlerden kalan mühürleri, Ahmed'in dini hürmetine kaldırırılar.⁷⁵ O ölmüş olsa da adı asla ölüp gitmemiştir. "Çünkü o adın sahibi ileriden ileriye, uludan ulu!"⁷⁶

Onun adı İncil'de Ahmed olarak geçmektedir. Bundan dolayı insaf ehli Hıristiyanlar adı ve vasıfları kendi kitaplarında geçen Son Peygamber Hz. Muhammed'i tanımada zorlanmazlar. Hz. Muhammed'in adı sağlam bir kaledir, bundan dolayı ona sığınan korunur ve kurtulur.

İncil'de Mustafa'nın, o Peygamberler başının, o sefa denizinin adı vardır:

Sıfatları, şekli, savaşı, oruç tutuşu ve yeyişi anılmıştı.

Hıristiyan tâifesi, o da, o hitaba geldikleri zaman sevap için,

Yüce adı öperler; lâtif vasfa yüz sürerlerdi.

Bu söylediğimiz fitne esnasında o tâife, fitneden, kargaşalıktan emindiler.

Onlar, o emirlerin ve vezirin şerrinden emin olup Ahmed adının sığınağında korunmuşlardı.

Onların nesli de çoğaldı. Ahmed'in nuru, bunlara yardım etti, yâr oldu.

⁷¹ *Dîvân*, C. VII, s. 20, b. 264.

⁷² *Mesnevî*, C. I, s. 65, b. 812-814.

⁷³ *Dîvân*, C. IV, s. 316, b. 3053; C. V, s. 287, b. 3401.

⁷⁴ *Mesnevî*, C. VI, s. 15, b. 171.

⁷⁵ *Mesnevî*, C. VI, s. 15, b. 164.

⁷⁶ *Mesnevî*, C. IV, s. 230, b. 2865.

Hıristiyanlardan, Ahmed adını hor tutan diğer fırka,

Fitnelerden ve o tedbiri de şom, fitnesi de şom vezir yüzünden hor ve kıymetsiz bir hale geldi.

Mânaları ters, sözleri aykırı tomarlara uymalarından dolayı dinleri de müşevveş bir hale geldi, hükümleri de!

Ahmed'in adı böyle yardım ederse acaba nuru nasıl korur?

Ahmed adı sağlam bir kale olunca o emin ruhun zâtı, ne olur?⁷⁷

Mevlânâ, yazılarında, özellikle *Mektuplar*'ında, Hz. Peygamber'in adını kullanarak, onun yüzü suyu hürmetine bazı taleplerinin karşılanmasını istemektedir.⁷⁸ O, Allah'tan, acı ve sancı içinde olana Mustafa'nın nurunu bağışlamasını talep eder.⁷⁹ Yine o, Mustafa'nın Allah katındaki yüksek derecesinden dolayı O'ndan, Yâsîn soyunun gittiği yoldan canları canlara ulaştırması niyazında bulunur.⁸⁰

Mevlânâ, aktarılan şu olayda, Hz. Muhammed'in kendisinin ve hatırının büyüklüğünü anlatmak istemektedir: "Bir gün Mevlânâ hazretleri Şeyh Alâaddin'den: "Hıristiyan keşişler ve Hıristiyan bilginler (Tanrı onlara hidayet etsin) İsa'nın (selâm onun üzerine olsun) hakîkati hakkında ne diyorlar diye sordu. Alâaddin, "Onlar İsa'ya Tanrı diyorlar" dedi. Mevlânâ: "Bundan sonra onlara bizim Muhammed'imiz Tanrı'dan daha Tanrı'dır; Tanrı'dan daha Tanrı'dır, de" buyurdu.⁸¹

⁷⁷ *Mesnevî*, C. I, s. 58, b. 727-738.

⁷⁸ *Mektuplar*, s.15, Mektup: VI; s. 73, Mektup: XLIX; s. 71, Mektup: XLVIII.

⁷⁹ *Dîvân*, C. V, s. 343, b. 4264.

⁸⁰ *Dîvân*, C. VI, s. 252, b. 2514. (Kur'an'ı-Kerim'in 36. sûresi "Yâsîn" diye başlar. Sin, Tayy lehçesinde insan demek olduğuna ve âyette Hz. Muhammed'e hitap edildiğine göre "Sin" Hz. Peygamberin adıdır. *Dîvân*, C. VI, s. 439 (Mütercim'in açıklaması).

⁸¹ Eflâkî, *Âriflerin Menkîbeleri*, C. I, s. 471. (Mevlânâ'nın bu ifadelerinden, Hz. Peygamberi yüceltmede aşırıya kaçtığı akla gelmemelidir. O, burada hipotetik bir yargıda bulunarak şöyle demek istemektedir: "Eğer bir peygambere Tanrı'lık isnat etmek câiz olsaydı bizim peygamberimiz bunu fazlasıyla hakederdi!" Görüldüğü gibi Mevlânâ burada Hıristiyanlara karşı ironi ile cevap vermektedir.)

Mevlânâ, sevgiliyi, Hz. Muhammed hatırı için çağırır ve onun, bu yüce hatırı gözeterek gelmesini ister.⁸²

b- Önemli ve Değerli Bir Kişi Olması

Mevlânâ'ya göre, Hz. Muhammed, bütün insanlık için önem arzettiği gibi, ümmeti için de ayrı bir önem ve değere sahiptir. Her ümmetin gönlünde Hak'tan bir tat vardır. Ona göre, Peygamberin yüzü ve sesi de mucizedir. Peygamber, dışarıdan seslendi mi ümmetin canı, içerden secde eder. Çünkü can kulağı, âlemde hiç kimseden o sese benzer bir ses duymamıştır. O misilsiz ruh, o misli olmayan sestene neşelenir, Tanrı'ya yaklaşır.⁸³ Onun nefesiyle iki kapı da açılır. Duası, iki âlemde de kabul olunur. Ona benzer ne gelmiştir, ne de gelecek. Bu yüzden *son peygamber* olmuştur.⁸⁴

Mevlânâ'ya göre, Hz. Muhammed zamanın eşsiz eri ve serveridir. O, Tanrı'nın insanlara gönderdiği bir rahmettir. Yine o, hidayet ve takva imamı olup, bütün peygamberlerin sonuncusu ve en gözdesidir.⁸⁵ Bundan dolayı onun, hem Tanrı katında, hem de insanlar yanında ayrı bir değeri vardır.

Yine Mevlânâ'ya göre, Hz. Muhammed, âlemlere rahmet olduğu⁸⁶, yoksullara yücelik bağışladığı; hak dostlarına, gönül erlerine birçok ince sırrı öğrettiği, vefayı ve güzel yüzlülüğü gösterdiği... için, diğer insanlarla ve peygamberlerle mukayese edildiğinde, onun ayrı bir önemi ve değeri vardır.⁸⁷

Hız. Muhammed'in, örnek ahlâk sahibi olması, insanları güçlü bir şekilde etkilemesi, davasının ve kendisinin üstünlüğü ve bunlardan dolayı ilâhi ihsan ve koruma altında olması gibi aşağıda göreceğimiz konular da onun önemli ve değerli olduğu hakkında yeterli fikir verecek niteliktedir.

⁸² *Dîvân*, C. I, s. 24, b. 183, 189.

⁸³ *Mesnevî*, C. II, s. 276, b. 3598-3601.

⁸⁴ *Mesnevî*, C. VI, s. 15, b. 165-171; C. VI, s. 16, b. 173.

⁸⁵ *Dîvân*, C. I, s. 3.

⁸⁶ Enbiya, 21/107

⁸⁷ *Dîvân*, C. I, s. 8, b. 12; C. V, s. 164, b. 1871-1880.

c- Güzel Ahlâkî Vasıflar Taşınması

Mevlânâ, eserlerinde, Hz. Muhammedi şu ad ve vasıflarla anmaktadır ki bunların bir kısmı isim ve övgü sözcükleri olsa da onların altında Hz. Peygamber'in güzel ahlâkını vasfetme yatmaktadır.

Hazret-i Ahmet...⁸⁸, Şeriat sahibi Ahmet...⁸⁹, Mustafa⁹⁰,

... O lûtf sahibi Peygamber, ... o zarif kimse⁹¹; ay yüzlü⁹²; şeker huylu Mustafa⁹³...

Aşk mâdeni⁹⁴, O kerem denizi ...⁹⁵

... Özü-sözü doğru olan...⁹⁶

İyi işlerde imam olan; keremlere, kerâmetlere düzen veren Mustafa ...⁹⁷

Mi'râç padişahı...⁹⁸

O, "Vennecmi" padişahı, "Abese" sultanı...⁹⁹

Varlığın hülâsası, vücudun zübdesi!¹⁰⁰

"... Âlemin de, âdemin de en başı, en büyüğü, en iyisi, insanlarla cinlerin peygamberi, iki âlemin güneşi, âlemin rahmeti, Âdemoğullarının

⁸⁸ *Mesnevî*, C. IV, s. 303, b. 3786.

⁸⁹ *Dîvân*, C. VII, s. 288, b. 3682.

⁹⁰ *Mesnevî*, C. I, s. 58, b. 727.

⁹¹ *Mesnevî*, C. II, s. 219, b. 2852

⁹² *Dîvân*, C. IV, s. 337, b. 3256.

⁹³ *Dîvân*, C. V, s. 118, b. 1351.

⁹⁴ *Dîvân*, C. V, s. 145, b. 1681.

⁹⁵ *Mesnevî*, C. II, s. 219, b. 2854.

⁹⁶ *Macâlis*, s. 68, Meclis: IV.

⁹⁷ *Mektuplar*, s. 17, Mektup: VI.

⁹⁸ *Dîvân*, C. V, s. 118, b. 1351.

⁹⁹ *Mesnevî*, C. IV, s. 168, b. 2081-2082. (Mevlânâ burada, özellikle baş tarafları Hz. Muhammed'i konu edinen 53. sûre olan Necm ile, 80. sûre olan Abese sûrelerini kastetmektedir.)

¹⁰⁰ *Mesnevî*, C. I, s. 164, b. 2060.

övüncü...¹⁰¹

Peygamberliğin en yüksek makamına sahip olan...¹⁰²

Peygamberler padişahı¹⁰³, Peygamberler başı, sefa denizi.¹⁰⁴

Naziri (benzeri) olmayan¹⁰⁵, Gerçek Peygamber...¹⁰⁶

Ahmed-i Muhtâr, O seçilmiş Peygamber...¹⁰⁷

"... Şeriat ıssı (sahibi), peygamberlerin ulusu, gökyüzünün, yeryüzünün ışığı, Allah elçisi Muhammed..."¹⁰⁸

Ey bütün dünyadakiler yurdunda konuklayan, ey padişah...¹⁰⁹

Ey peygamber, mühürleri kaldırmak, kapalı kapıları açmaktasın, hatemsin, bu iş, seninle ve sende bitmiştir. Can bağışlayanlar âleminde bir Hatem'sin sen.¹¹⁰

"Allah ona rahmet etsin, esenlik versin, Allah elçisi, o önüne ön bulunmayan âlemin tercümanı, o Arabin, Acemin en fasihi, o ilim ve kerem madeni, o davulsuz, bayraksız padişahlar padişahı, o kâinatın ulusu, varlıkların ve varolanların sultanı..."¹¹¹

"Kiyâmet şefaateçisi, kâinatın Peygamberi, varolanların en ulusu, en iyisi..."¹¹²

"..Şefaateçi dost, yüce bir ışık... şefaate kemerini beline bağlayan, o (âhiret) âlemin güneşi, Âdemoğullarının rahmeti ..."¹¹³

"O seçilmiş elçi, o kadri yüce sefir, "Sonra yaklaştı, yakınlığa"¹¹⁴ makamına yaklaştırılmış olan, "İki yay kadar kaldı araları, yahut daha da

¹⁰¹ *Macâlis*, s. 79, Meclis: V; *Dîvân*, C. IV, s. 52, b. 430.

¹⁰² *Mektuplar*, s. 2, Mektup: I.

¹⁰³ *Mesnevî*, C. IV, s. 269, b. 3358.

¹⁰⁴ *Mesnevî*, C. I, s. 58, b. 727.

¹⁰⁵ *Mesnevî*, C. II, s. 170, b. 2213.

¹⁰⁶ *Dîvân*, C. VII, s. 180, b. 2283.

¹⁰⁷ *Dîvân*, C. V, s. 145, b. 1681; *Macâlis*, s. 56, Meclis: III.

¹⁰⁸ *Macâlis*, s. 55, Meclis: III.

¹⁰⁹ *Mesnevî*, C. V, s. 10, b. 65.

¹¹⁰ *Mesnevî*, C. VI, s. 16, b. 173.

¹¹¹ *Macâlis*, s. 11, Meclis: I.

¹¹² *Macâlis*, s. 80, Meclis: V.

¹¹³ *Macâlis*, s. 78, Meclis: V.

¹¹⁴ *Necm*, 53/8.

yakın¹¹⁵ âyetiyle durağı bildirilen, önce gelenlerin de hayırlısı, sonra gelenlerin de hayırlısı bulunan, peygamberlerin sonuncusu, varlıkların özü-özeti, apaçık deliller gösteren; sonu, ucu-bucağı bulunmayan, kıyaslanamayan bir deniz olan, “Ona bir ışık verdik ki insanlar arasında onunla gezer”¹¹⁶ âyetiyle şanı övülmüş bulunan; cennetin, cennet bahçelerinin kilidi: sırlarda ve gerçeklerdeki remizleri açan, “Gerçekten de biz sana Kevser’i verdik”¹¹⁷ fermanıyla âlemi aydınlatan, güneşe eş...¹¹⁸

Mevlânâ, *Divan-ı Kebîr*’ine, Hz. Muhammed’i şu güzel vasıflarla anarak başlar:

“Bu sözler, ulumuz, devranın eşsiz eri, zamanının şaşılacak serveri, halkı yüce işlere çağırın, bütün halka Tanrı’dan bir rahmet olan, sırların en eşsizlerine mahrem bulunan hidayet ve takva imamı, Ulu Tanrı’nın sırrı, onun tertemiz mazharı; Hakk’ın, şeriatın ve dinin celâli; Tanrı elçilerinden, başka bir peygamberin şeriatına tâbi olanların, yeni bir şeriatla gönderilenlerin hepsinin mirascısı, “Âdem suyla balçık arasındayken peygamberdim ben” sözünün sahibi...”¹¹⁹

Yine Mevlânâ, Hz. Muhammed’in buraya kadar sıraladığımız güzel isim ve vasıflarının yanısıra, onun sahip olduğu *güzellik ve güzel ahlâka* da değinir. Onun belirtmesine göre, insanlar güzel ahlâkı ve arılığı Mustafa’dan öğrenmişlerdir.¹²⁰ Tanrı’nın, “a elbisesiyle başını örten”¹²¹ dediği bu Peygamber’in; iç elbisesi, nur gibiydi, dış elbisesi de en güzel huylardı onun.¹²² İki cihanda da Hz. Muhammed’in güzelliği gibi bir güzellik bulunmaz.¹²³

“O padişah bir gece Mi’raç etti de, eşsiz-benzersiz bir hale geldi.”¹²⁴ beytinden de anlaşılacağı gibi, Mevlânâ’ya göre, Hz. Muhammed’in ahlâkî güzelliğe ve olgunluğa kavuşmasında Mi’raca çıkışının önemli payı vardır.

¹¹⁵ Necm, 53/9.

¹¹⁶ En’âm, 6/122

¹¹⁷ Kevser, 108/1.

¹¹⁸ *Macâlis*, s. 92, Meclis: VII.

¹¹⁹ *Dîvân*, C. I, s. 3.

¹²⁰ *Dîvân*, C. IV, s. 268, b. 2579.

¹²¹ Müddesir, 74/1.

¹²² *Dîvân*, C. V, s. 466, b. 6385.

¹²³ *Mesnevî*, C. VI, s. 56, b. 676; *Dîvân*, C. III, s. 376, b. 3660.

¹²⁴ *Dîvân*, C. I, s. 66, b. 606.

Şu beyitte belirtildiği gibi, şeytanı bile Müslüman olan bir kişinin, her türlü ahlâkî olgunluk/nitelikleri temsil etmemesi veya taşımaması düşünülemez.

Mustafa'dan duy; dedi ki: Benim şeytanım Müslüman oldu; kâfir olmaz artık.¹²⁵

Hz. Peygamber'in huyu, Mevlânâ'nın belirttiği gibi tamamen *lâtuf* ve *keremden* ibaretti.¹²⁶ O, *sabır* timsâliydi; sabrı burak edindiği için bu burak, onu göklere çıkarmıştır.¹²⁷

Mevlânâ, "Ne mutlu o kimseye ki Tanrı onu mal ile, güzellikle, şeref ve saltanatla rızıklandırdı. O Kimse dahi bu mal ile *el açıklığı* yaptı. Güzelliği ile *iffet sahibi*, şerefi ile *alçakgönüllü*, saltanatı ile adâlet sahibi oldu." hadisini buyuran bizim Sultanımızdır. Tanrı'nın kullarına, nasıl alçak gönüllülük göstermeyeyim? Eğer bunu yapmazsam, neye, kime yararım" dedi. ... Yine o, mübarek medreseye gelince şöyle buyurdu: Bahaaddin! Bugün bir rahip miskinliğimizi (tevazumuzu) elimizden almak kastinde idi. Fakat Tanrı'ya şükürler olsun ki Allah'ın inayeti, Peygamberin yardımı ile biz bu miskinlikten, bu küçüklükten onâ üstün geldik. Zira *tevazu*, müminlere, Hz. Muhammed'den miras kalmıştır.¹²⁸

Hz. Muhammed, *dünya malına-mülküne değer vermeyen* bir insandı. O dünyayı değil, gönülleri fethetmeye çalışırdı. Hz. Muhammed'in Mekke'yi ve diğer yerleri fethetmek istemesi, dünya mülkünü sevdiğinden değildi, Tanrı emriyleydi.¹²⁹

Mevlânâ'nın ifadesiyle Muhammed, bu dünyaya (vermiş olduğu "*Ölmeden önce ölin*") buyruğunu önce kendisi uygulayarak ikinci defa

¹²⁵ *Dîvân*, C. VI, s. 156, b. 1468.

¹²⁶ *Mesnevî*, C. II, s. 164, b. 2141-2142.

¹²⁷ *Mesnevî*, C. VI, s. 315, b. 3979.

¹²⁸ Füzûzanfer, Bedüzzaman, *Mevlânâ Celâleddin* (Biyografi), Çev. Feridun Nafiz Uzluk, İstanbul, 1997, s. 354-355.

¹²⁹ *Mesnevî*, C. I, s. 314-315, b. 3948-3956.

doğmuş; her hakikati, her sırrı çözüp bağlama yokluğunda hallolmuş; hakiki varlığa ulaşmıştı.¹³⁰

d- İlâhî İhsan ve İkrâmlara Nâil Olması

Allah, seçerek belirli bir misyonla gönderdiği sevgili rahmet peygamberini elbette koruyacak ve onun dinini galip getirecektir. Mevlânâ'nın belirttiğine göre, *Tanrı nuru ona yardım etmededir.*¹³¹ Birisini koruyan Tanrı olursa ona kuş da gözcü, bekçi kesilir, balık da!¹³² O, Hz. Peygamber'in nâil olduğu bazı ihsan ve ikramı şöyle dile getirmektedir:

"Ve az kalmıştı ki kâfirler Kur'an'ı duydukları zaman seni gözleriyle yeyip helâk etsinler" (Kalem, 68/519) âyeti, nazardan, kötülükten koruyucusu; *"Gözün ne kaydı, ne haddini aştı"*¹³³ âyeti himmetidir, rütbesi. Dünya onun için yok olmuştur da âhiret vardır. Rab mâbududur onun, mâbud da maksûdu. Allah koruyucusudur onun; Cebrail hizmetçisi. Burak bineğidir onun, mîraç yolculuğu. Son sınır ağacı (Necm, 53/14) makamıdır, Kaabe Kavseyn¹³⁴ dileği, merâmı.¹³⁵

Mevlânâ'ya göre Allah'ın Hz. Muhammed'e en büyük ihsanı, aşağıdaki ifadelerde görüldüğü gibi, ona *Kur'an'ı öğretmesi*, vahyi bildirmesi ve *bâtına* ait bilgi vermesidir.¹³⁶ "Muhammed dedi ki: Benim kimim kimsem yoktu, yetimdim; kimsesizlerin kimsesi hocam oldu benim. "*Rahmân, Kur'an'ı öğretti*"¹³⁷ hükmünce o öğretti bana. Yoksa bu bilgiyi halktan öğrenmeye kalkışsaydım yüzlerce, binlerce yıl gerekirdi; öğrensem bile bu bilgi, taklitle elde edilmiş olurdu; onun anahtarları, bilenin elinde olamazdı. Eklenti, bağlantı olurdu bu bilgi, özden meydana gelmiş bir bilgi olmazdı. Böylesine bilgi, bilginin yazısı, çizisi, şekli olurdu; bilginin gerçeği, özü-canı olmazdı.

¹³⁰ *Mesnevî*, C. VI, s. 63, b. 750-751.

¹³¹ *Mesnevî*, C. VI, s. 56, b. 676.

¹³² *Mesnevî*, C. III, s. 263-264, b. 3237.

¹³³ Necm, 53/179.

¹³⁴ Necm, 53/9

¹³⁵ *Macâlis*, s. 77-78, Meclis: V.

¹³⁶ *Mesnevî*, C. IV, s. 82, b. 998. (Fakat o, bâtına ait bilgisini halka açmamıştır. Bkz. Aynı yer)

¹³⁷ *Rahmân*, 55/1-2.

Herkes duvara bir şekil çizebilir; o şeklin başı olur; fakat akli olmaz. Gözü olur fakat görgüsü olmaz. Eli olur, fakat vergisi-ihsânı olmaz. Göğsü olur fakat gönlü olmaz. Elinde kılıcı olur fakat kılıç vurmaması olmaz. Her mihraba bir kandil resmi yaparlar ama gece oldu mu bir zerrecik bile aydınlık veremez. Duvara ağaç resmi yaparlar ama silkinip meyvesi düşürülemez, devşirilemez ...¹³⁸ Resulullah'ın, Kur'an'ı okuması, güzel bir şekilde tebliğ etmesi ve Allah'ın da hidayet vermesi sonucunda ona inanan ve uyan büyük bir *ünmet* nasip etmesi de Tanrı'nın ona büyük bir ihsanı sayılır.¹³⁹

Hız. Peygamber'in *Mi'rac*'a çıkartılması, Allah tarafından ona bahşedilen en büyük ihsan ve ikramlardan sayılır. Mevlânâ Mi'raç olayı üzerinde sıkça durur.¹⁴⁰ Bu, Allah'ın, sevdiği kulu ve elçisine ihsan, ikram, müjde ve mânevi hediyelerde bulunma; kendi katındaki değer ve derecesinin diğer peygamberlerden üstün olduğunu gösterme; ona güç ve cesaret verme, âhîret ahvâli hakkında ümmetine bilgi vermesi için bazı sahneleri ona gösterme gibi nedenlere dayandırılabilir. Zaten Mevlânâ'ya göre, Allah'ın yardımı ve ihsanı ile Hız. Muhammed'e, gayb meyhanesinin kapısı açılmıştır.¹⁴¹

Mevlânâ'ya göre Sevgili Muhammed, Tanrı'nın koruması altındadır. Onun önünde, ardında yüz binlerce gözcü bekçi yani *yüzlerce bölük melek*, her an onu korur.¹⁴² Birisini koruyan Tanrı olursa ona kuş da gözcü, bekçi kesilir, balık da! Yine birisini Tanrı överse ona cansızlar da yüzlerce kere doğrudur, haktır der, canlılar da!¹⁴³ Allah, Sevgili Peygamberini düşmanlarına ve inkârcılara karşı da koruma altına almıştır.¹⁴⁴

¹³⁸ *Macâlis*, s. 97, Meclis: VII.

¹³⁹ *Mektuplar*, s. 117, Mektup: LXXVI.

¹⁴⁰ *Dîvân*, C. III, s. 63, b. 339-440, s. 67, b. 476, s. 114, b. 937, s. 167, b. 1466-1468, s. 232, b. 2170; C. V, s. 13, b. 152, s. 60, b. 734, s. 153, b. 1772, s. 272, b. 3181-3184; C. VII, s. 104, b. 1281.

¹⁴¹ *Dîvân*, C. VII, s. 20, b. 265.

¹⁴² *Mesnevî*, C. IV, s. 78, b. 937, s. 82, b. 997.

¹⁴³ *Mesnevî*, C. III, s. 264, b. 3236-3237.

¹⁴⁴ *Dîvân*, C. IV, s. 29, b. 220-221.

Mevlânâ'nın ifadesine göre, Allah'ın bütün bağış ve hediyeleri ilk önce Hz. Muhammed'in başına dökülmüş, sonra bunlar diğer insanlara ondan dağıtılmıştır. Hz. Muhammed'in günahları bağışlandığı gibi, Onun ümmeti de şefaate nâil olacaktır.¹⁴⁵ O Peygamber'in günahları bağışlanmış;¹⁴⁶ zor durumlarda ona, Allah tarafından melekler vasıtasıyla da yardım ve ihsanda bulunulmuştur.

Muhammed, Hayber'in kapısına gidince kapıda bir yardım deliği açıldı, kapıları delen, çıkageldi.

Meleğin korkusundan gökler yarıldı; sebepleri yaratanın korkusundan sebepler, çıkageldiler.¹⁴⁷

e- Büyük Bir Etki Gücüne Sahip Olması

Mevlânâ'ya göre Hz. Muhammed'in hem maddî hem de mânevi olarak insanlara etkisi büyüktür. Onu seven, onu gören *şifa* bulur.¹⁴⁸ Hz. Ahmed'in çok sağlam ve etkili olan *bakış mızrağı*, gönüllere işler, ayın kalkanını bile ikiye böler.¹⁴⁹ Onun yüzünü gören veya sesini işiten âdeta kendinden geçer ve secdeye kapanır.

Peygamber, dışarıdan seslendi mi ümmetin canı, içerden secde eder.

Çünkü can kulağı, âlemde hiç kimseden o sese benzer bir ses duymamıştır.¹⁵⁰

Peygamber'in, mânevi olarak himmeti inanana ulaşır ve etkisini gösterir.¹⁵¹ Mevlânâ'nın belirttiğine göre, "daha çocukken kutlu zâtı yüzünden puta tapan kâfirler belâdan (kuraklıktan) kurtulmuşlardır. Bu

¹⁴⁵ Mevlânâ Celâleddin er-Rûmî, *Fîhi Mâ Fîh*, Çeviren: Meliha Ülker Anbarcioğlu, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1990, s. 342.

¹⁴⁶ *Dîvân*, C. III, s. 21, b. 123.

¹⁴⁷ *Dîvân*, C. VII, s. 20, b. 262-263.

¹⁴⁸ *Mesnevî*, C. II, s. 173, b. 2252-2253.

¹⁴⁹ *Dîvân*, C. III, s. 145, b. 1263. (Burada, Kamer, 54/1-2 ve İnşikâk, 84/1 âyetlerine işaret edilmektedir.)

¹⁵⁰ *Mesnevî*, C. II, s. 276, b. 3598-3600.

¹⁵¹ *Mesnevî*, C. II, s. 189, b. 2460-2462; *Dîvân*, C. III, s. 145, b. 1263.

kiyâmet şefaâtçisi bir gün şefaât kemerini beline kuşanıp şefaate girişirse o sonu olmayan, sınırı bulunmayan rahmet, nasıl olur da inananları dertte, belâda bırakır?"¹⁵²

Ahmed'in parıltısıyla Tanrı kokusu duyulur.¹⁵³ Onun *nuru*, milyonca parçaya ayrılıp uçtan uça, iki dünyayı da kaplamıştır. Yine onun ifadesiyle, "Muhammed, o nurun balkıyışındaki bir perdeyi yırtıverirse binlerce keşiş, binlerce rahip, zünnarlarını koparıverirlerdi."¹⁵⁴

O, dünyada güçlü, etkili ve etkileyici olduğu gibi, âhirette de, ümmetinin lehine güç ve insiyatif sahibidir. Ahmed-i Muhtâr'ın her kılı, şefaât için sarhoş olmuştur.¹⁵⁵ "Şefaâtçi dost olan, yüce bir ışık bulunan Peygamber'imizdir bizim; Allah'ın rahmeti ona olsun; şefaât kemerini beline bağlamıştır, sıratın bir ucunda durmuştur, ümmeti azap dumanından esenlikle geçirmeyi ister..."¹⁵⁶ O, dostunu ateşten alır, Kevser'e götürür.¹⁵⁷ Hatta onun elbisesinin bir ucunu eline değdiren yani onun gücünden güç alan bir kimse, cehennemın tâ dibinde olanı tutup, cennetlere sokabilir.¹⁵⁸

f- Büyük Bir Misyona Sahip Olması

"Allah, bilgisizlerin meydana çıktığı, kâfirlerin ve sapıklığın üstün olduğu bir sırada Muhammed'i gönderdi. Kalbine de nur gibi parıl parıl parlayan ve kalplere şifa olan bir *kitap* indirdi. "Ey insanlar, Rabbinizden size bir öğüt ve gönüllerdeki dertlere şifa geldi."¹⁵⁹ Halk, aslı olmayan şeylere uymuşken onu doğrulukla ve *doğru yolu göstermek için* gönderdi. O

¹⁵² *Macâlis*, s. 80, Meclis: V.

¹⁵³ *Dîvân*, C. IV, s. 225, b. 2131.

¹⁵⁴ *Dîvân*, C. III, s. 189, b. 1723-1724.

¹⁵⁵ *Dîvân*, C. III, s. 405, b. 3905..

¹⁵⁶ *Macâlis*, s. 78, Meclis: V.

¹⁵⁷ *Dîvân*, C. III, s. 427, b. 4106.

¹⁵⁸ *Dîvân*, C. III, s. 464, b. 4441.

¹⁵⁹ Yunus, 10/57.

da ümmetine, sözüyle, hareketleriyle *âğâf* verdi; onlara haram olan, helal olan yolları açıkladı; Allah yolunda savaştı; onun yüzünden bâtil denizi, bir görünüşten ibaret kaldı; çalışması gerçeği tam kıvamına getirdi, düzene soktu.¹⁶⁰ Böylece o Resul, peygamberlik misyonunu tamamladı. Mevlânâ'nın ifadesiyle, Hz. Muhammed'in şerîatıyla evvelki şerîatların hükümleri kalkmış gitmiştir.¹⁶¹

Hz. Peygamber, *doğruluk* timsali olup, *doğruyu* iletme misyonunu taşır: "... Ahmet neyi söylerse hakikatte o söz hakikat denizidir. Onun sözleri denizin incileridir. Çünkü gönlü denizle birdir onun."¹⁶²

Mevlânâ'nın belirttiği gibi, bir peygamberin Tanrı'nın kuvvetini göstermesi, *da'vet* ile halkı uyandırması gerekir. Fakat bu görevin yerildiği peygamberin, herkesi hidayete erdirmeye gücü yoktur. O, sadece bu uğurda çaba gösterir. Çünkü hidayete erdirmeye sonuçta Tanrı'nın işidir. Hakkın iki sıfatı vardır: Kahır ve lûtf. Nebiler her ikisine de mazhar olmuşlardır; mü'minler Hakk'ın lûtfuna, kâfirler ise kahrına mazhardırlar. İman ve ikrar edenler kendilerini nebîlerde görür ve kendi seslerini onlardan işitir, kokularını onlardan alırlar.¹⁶³ İşte bu görevi yerine getirmede Hz. Muhammed, *peygamberliğin en yüksek makamına* sahiptir.¹⁶⁴

Mevlânâ'nın aktardığına göre "Hz. Muhammed Mustafa "Bütün dünyayı Müslümanlaştırayım, hak yoluna sokayım" diye çalıştı. Fakat öleceğini anlayınca: "Halkı istediğim gibi davet etmek için yaşayamadım!" dedi. Bunun üzerine Yüce Tanrı buyurdu ki: Üzülme senin bu dünyadan göçüp gideceğin zaman, ordular ve kılıç kuvveti ile *aldığın* vilâyetlerin hepsini, sana ordusuz itaat ettirir ve iman *bağlattırırım*. Halkın bölük bölük Müslüman olduğunu gördüğün zaman, bu senin davetinin kemâl bulduğuna

¹⁶⁰ *Macâlis*, s. 7. Meclis: I, s. 87. Meclis: VI.

¹⁶¹ *Macâlis*, s. 91. Meclis: VII.

¹⁶² *Mesnevî*, C. VI, s. 68, b. 815-81A.

¹⁶³ *Fih*, s. 334.

¹⁶⁴ *Mektuplar*, s. 2, Mektup: I

delâlet eder. Tanrı'yı tesbih et ve O'ndan günahlarını bağışlamasını dile. Çünkü bu, senin oraya göç etmenin zamanı geldiğine bir işarettir."¹⁶⁵

Yine onun aktardığına göre Mustafa, Mekke'yi ve diğer beldeleri, kendi ihtiyacı olduğu için zapdetmemiş, belki herkese *hayat bağışlamak*, herkesin kalplerini nurlandırmak için zaptetmiştir.¹⁶⁶ "Onun kâfirleri öldürmesinin sebebi, merhamet ve şefkatinin çokluğundan ve onları küfürden bir an evvel kurtarmak içindi. Meselâ, bir bahçıvan şefkatinin çokluğundan, zararlı olan zayıf dalları, yerine iyi ve sağlam dallar bitmesi için keser. Böylece o cılız ve hasta dalların, öbür kuvvetli dallara zararı dokunmaz. Onların yüzünden bu dallar da meyvesiz kalmazlar. Belki daha olgun ve daha fazla verirler. Meselâ bir parmak veya el kangren olduğu zaman diğer bir uzva da bulaşmaması ve vücudun o âfetten korunması için derhal onu keserler. Bu söylediğimiz uzvun veya dalın kesilmesi, şefkatin çokluğundan ileri gelir. Binaenaleyh kâfirleri öldürmek, bu temiz dinin, doğru bir şekilde zâhir olması ve o ölümlerin çocukları üzerinde nesilden nesle kıyamete kadar kalması içindir. Peygamber'in öldürmesi kin ve garazdan değildir. Nitekim onun tevazuu, bütün peygamberlerden fazla olduğundan, yerinde olarak "*Hâtem-i Evliya*" denilir. Çünkü bir usta sanatında ilerlediği ve o sanatı herkesten iyi bildiği zaman, "O sanat, onda sona ermiştir" derler. Yani o sanatı onun bildiği kadar kimse bilemez. Bunun gibi onun ilmine, vilâyetine ve sanatına varis olan çirakları canının ve gönlünün oğulları da aynı derecede değerli olurlar. Bu yüzden Musa: "Keşke ben Muhammed'in ümmetinden olsaydım!" buyurmuştur. Onun bu temenniden maksadı, alelâde bir ümmet değil, Muhammed'in nurundan var olmuş ve onun can ve dilinden bitmiş ve sanatını mükemmel olarak öğrenmiş olan bir ümmet, bir oğul ve talebe olmaktı."¹⁶⁷

Şu cana benzeyen aşk, Mustafa'ya benzer, kâfirleri *imana getirmek* için kalktı da gurbete düştü, şu toprak yurda geldi, kondu.

O güzellik ilkbaharı, kuru ağaçlarımızı yeşertmek için lütuflar etmeye, bağışlar saçmaya geldi bize.

Can, müjdeyi duydu da can perdesini yırttı; Ahmed'in sancağı erişti de

¹⁶⁵ *Fîh*, s. 124. (Burada, Nasr sûresinde anlatılanlar dile getirilmektedir.)

¹⁶⁶ *Fîh*, s. 40.

¹⁶⁷ Veled Sultan, *Maârif*, Çev. Meliha Anbarcıoğlu, İstanbul, 1993, s. 156-157.

küfür, zârî-zârî ağlamaya başladı.¹⁶⁸

Peygamberler de birbirlerini tanıtır ve tarif ederlerdi. İsa, Yahudiye: “Sen, Musa’yı adamakıllı tanımadın; Musa’yı anlamak için gel beni gör”, Muhammed de, bir Hıristiyan ve Yahudiye: “Siz Musa ve İsa’yı iyi tanımadınız, onları tanıyabilmek için gelip beni görünüz” dedi.¹⁶⁹

Kısacası Hz. Muhammed, insanları cahiliyye ateşinden kurtarıp onlara hakkı, doğruyu, güzeli, iyiyi gösterme ve yaşatma misyonuyla gelmişti. O, bu misyonunu icra ederken, çok esirgeyici, koruyucu ve kollayıcı bir tavır sergilemiştir.

O kerem denizi doğru buyurmuştu: “Ben, sizi, sizden ziyade esirgerim.

Ben âdeta dehşetli surette alevlenmiş, yalınlanmış bir ateşin kıyısına oturmuş bir adama benzerim...”¹⁷⁰

Onun kurtarma çabası sadece bu dünyaya has değil, *âhirete* de uzanır: “Sultanımız Muhammed Mustafa’nın: “Benim ölüm de, dirim de sizin için hayırlıdır” buyurduğu sözünü, ben de aynen tekrar ediyorum. Bunun mânası, benim dirim doğru yolu göstermek ve ölümüm de yardım etmek içindir” dedi... Yine o Peygamber, “Ben bu dünyada, ey Tanrım, bu ümmete doğru yolu; öteki dünyada da, yüzünün ayını göster derim” dedi.”¹⁷¹

Ahmed’in ışığı, dünyada ne bir ateşe tapanı kor, ne bir çıfıtı! diyen Mevlânâ devamla, onun devletinin gölgesinin, herkese vurmasını ve onları ısıtmasını talep eder.¹⁷² O, şeytanın kendisinden korkup kaçacağı Ömer, hacın yolunu vuracak Hz. Ahmed arar. Hz. Peygamber aramızda olmasa da Mevlânâ, onun etki ve gücünü hisseder:

¹⁶⁸ *Dîvân*, C. IV, s. 355, b. 3434.

¹⁶⁹ *Eflâkî, Âriflerin Menkîbeleri*, C. II, s. 238.

¹⁷⁰ *Mesnevî*, C. II, s. 219, b. 2854-2855. “Benim ümmetim şuna benzer: Bir adam ateş yakar, davarlarla küçük develer de kendilerini ateşe atmaya savaşır. Adam bunları menetmeye savaşır. Ben de sizi yakalamış, ateşe düşmekten koruyorum, halbuki siz ona atılıyorsunuz” mealinde bir hadis vardır. *Mesnevî*, C. II, s. 327 (Mütercimnin açıklaması)

¹⁷¹ *Eflâkî, Âriflerin Menkîbeleri*, C. I, ss. 154-155; bkz. *Mesnevî*, C. VI, s. 15, b. 168-169.

¹⁷² *Dîvân*, C. VII, s. 307, b. 3936.

Bahar gizlidir ama ettiği işlere bak; bağ-bahçe onun yüzünden dirildi, onun yüzünden gelişti, yeşerdi.¹⁷³

Câhiliyye karşı koyuşları ve onun dinini engellemeler, Hz. Muhammed'in etki ve gücü karşısında etkili olamayacaktır ve onun tebliğ ettiği din kıyamete kadar bâki kalacaktır.¹⁷⁴ İnsana düşen, bu önemli misyonu taşıyan Hz. Resûlün *risâletini onaylamak* olacaktır.¹⁷⁵ Hz. Muhammed dürüsttür (*el-Emîn*), sâdiktir ve kendi kafasından rasgele konuşmaz; o, Allah'ın kendisine bildirdiklerini insanlara iletir. Bu misyonu taşıyan kişi tasdik edilmelidir.¹⁷⁶

g- Üstünlüğü ve Mesajının Evrenselliğinden Dolayı

Mevlânâ'ya göre topraktan nice insanlar halk edilmiştir, fakat bu yaratılanlar içinde en üstün olanı Hz. Muhammed'dir. Hatta o, Hz. Muhammed'i, ilk etapta sünnî kelâm anlayışına uygun düşmeyecek bir ifade ile, "mâhiyeti ve keyfiyeti bilinemez olan Tanrı şeklinde görünmesi" olarak yorumlar.¹⁷⁷

Hz. Muhammed'in isminin ve hatırının büyüklüğünü anlatırken de kısmen deyindiğimiz gibi, *peygamberlerin sonuncusunun yolu/dini hürmetine âleme bereketler saçılır*, Onun nefesiyle açılmamış kapılar açılır; duası, iki âlemde de müstecâp olur.¹⁷⁸ O, bu dünyada da şefaatçidir, o dünyada da; bu dünyada insanı dine götürür, o dünyada da cennetlere. Toprağın nice saçılacak çocukları vardır, fakat Ahmed, hepsinden üstündür!¹⁷⁹ Nerede olursa

¹⁷³ *Dîvân*, C. II, s. 425, b. 3577-3579; C. II, s. 1, b. 1.

¹⁷⁴ *Dîvân*, C. III, s. 296, b. 2858.

¹⁷⁵ Bkz. *Dîvân*, C. VII, s. 552, b. 7274; *Mesnevî*, C. III, ss. 263-264, b. 3237; C. IV, s. 78-81, b. 937-982; ayrıca bkz. 3. a (Onu Onaylama Gereği)

¹⁷⁶ *Mesnevî*, C. VI, s. 372, b. 4668-4671.

¹⁷⁷ İlgili beyit aynen şöyledir: Neliksiz, niteliksiz Tanrı, Mustafa Peygamber'in şeklinde göründü... *Dîvân*, C. V, s. 287, b. 3398.

¹⁷⁸ *Mesnevî*, C. VI, s. 15, b. 164-167.

¹⁷⁹ *Mesnevî*, C. IV, s. 84, b. 1017.

olsun onun çoluk çocuğu da üstündür. Zira gül dalı nerede biterse bitsin gül. Güneş nereden doğarsa doğsun, yine güneştir!¹⁸⁰

Hz. Peygamber'in kendi *güzel* olduğu gibi, *soyu-sopu* da güzeldir. Onun zâhiri soyu yüce olduğu gibi, bâtını da emsalsiz güzellikteydi.¹⁸¹ Mevlânâ'ya göre Hz. Muhammed'in büyüklüğünün ve üstünlüğünün alâmetleri henüz o *çocukken* kendisini belirtmeye başlamıştı. "O, öyle bir varlıktı ki varlığının güneşi balçık doğusundan doğmadan önce ışığının parıltıları, sabah gibi âlemi nura garketmişti. Nitekim hikâyeye ederler; bundan önce, yani daha peygamber değilken Mekke'de bir kıtlık yüz göstermişti. Kâfirler, birisi gerek ki rahmet kapısının halkasını oynatsın, kazâ ve kader kapısını çalsın ki kıtlık, halkın tozunu savurdu; ne hayvan kaldı, ne insan, ne bitki, yaşayış bitmek-tükenmek üzere; ne yapalım, ne edelim diye Abdulmuttalib'in katına geldiler. Abdulmuttalib, benim ne gökyüzüne yüz tutacak, yalvaracak yüzüm var, ne yeryüzüne dedi; ancak alnımda Adnan'da karar eden, ondan Abdimenaf'ın göbeğine geçen ve Abdimanaf tarafından bir müddet için Abdullah'a verilen bir *nur* var ki Abdullah, onu emanet olarak Âmine'ye teslim etti; şimdi o nur zuhur âlemine gelmiştir; onu getirin de onun hürmetine Tanrı'ya dua edelim, dileğimizi dileyelim; belki onun yüzüsuyu hürmetine bir iş olur. Muhammed'i getirdiler; Abdulmuttalib, onu görünce ayağa kalktı; onu alıp bağrına bastı, götürüp başköşeye oturttu. Bir çocuğu başköşeye oturtuyorsun dediler. Evet dedi, görünüşte başköşede ben oturmuşum ama bâtın tapısından, o, senden ziyade onun hakkı diyorlar. Ondandır Abdulmuttalib, kullar, şehzadeleri nasıl okşarlarsa öylesine okşadı onu ve alıp Kâbe kapısına getirdi. Onunla oynamakta, âdet olduğu gibi onu havaya atıp tutmaktaydı. Ya Rabbi dedi, bu senin kulun Muhammed'dir, derken kendisini tutamadı, ağlamaya başladı. Önüne ön olmayan lûtuf dadısı merhamete geldi; rahmet denizi coşup köpürdü. Yerden bir dumandır, koptu, göğe ağdı; bulutun gözüne vardı; yağmur yağmaya başladı. Çevredeki kuyular, çukurlar doldu; bitkiler suya kandı; ölmüş âlem dirildi. Daha çocukken kutlu zâtı yüzünden puta tapan kâfirler belâdan (kuraklıktan) kurtuldular. Bu kıyâmet şefaatchisi bir gün şefaate kemerini beline kuşanıp şefaate girişirse o sonu olmayan, sınırı

¹⁸⁰ *Mesnevî*, C. VI, s. 16, b. 175-179.

¹⁸¹ *Mesnevî*, C. IV, s. 85, b. 1035-1038.

bulunmayan rahmet, nasıl olur da inananları dertte, belâda bırakır? Bunlar ulular ulusunun üstünlüklerinden birazcığını duyup dinlediğin şeyledir...¹⁸²

Muhammed, *ümimî*ydi, yetimdi. Onu mektebe götürecekti, ona yazı ve hüner öğretecekti anne ve babadan mahrumdu. Buna rağmen, diyor Mevlânâ, onun binlerce bilgi ve irfanı öğrenip varlığın başlangıcında beri âleme gelen, âlemde olan herşeyi adım-adım, anlatması, herkesin kutluluğundan, kutsuzluğundan haber vermesi; cennet bahçelerini ağaç-ağaç göstermesi; hûrilerin kulaklarındaki küpelere varıncaya dek haber vermesi; Cehennem zindanlarını çukur-çukur, bucak-bucak anlatması¹⁸³, daha doğrusu bu bilgilerin ona Allah tarafından öğretilip anlattırılması¹⁸⁴ onun üstünlüğünün bir başka kanıtıdır.

Mevlânâ'nın şu beyitlerinde de Hz. Muhammed'in üstünlüğü işlenmektedir:

Denizi yarmak, Musa'ya ait bir çeviklik; fakat Ay'ın kaftanını yırtmak, Ay'ı ikiye bölmek, Mustafa'nın işi.¹⁸⁵

İsa, Musa'nın eşi; Yunus, Yusuf'un dengi; Ahmet ise yapayalnız oturmuş; yani *ben onlardan ayrıyım* diyor.

Anlam denizi aşktır; her birisi o denizde bir balık. Ahmed ise denizdeki *inci*...¹⁸⁶

Ahmed'i övüş, haçın üstüne nakşedilince puttan birlik sırrı, apaçık duyulurdu.¹⁸⁷

Kalîlemizin başbuğu dünyanın kendisi ile övündüğü Mustafa'dır.¹⁸⁸

¹⁸² *Macâlis*, ss. 79-80, Meclis: V.

¹⁸³ *Macâlis*, s. 96, Meclis: VII.

¹⁸⁴ Sonradan var olan (hadîs) bir şey, eskiden var olandan (kadîm) nasıl haber verebilir? Binaenaleyh bunları onun söylemediği, Tanrı'nın söylemiş olduğu anlaşıldı. Çünkü, "O kendiliğinden konuşmamaktadır. Onun konuşması ancak bildirilen bir vahiy iledir" (Necm, 53/3-4) buyurulmuştur. *Fîh*, s. 62.

¹⁸⁵ *Dîvân*, C. V, s. 405, b. 5370.

¹⁸⁶ *Dîvân*, C. VII, ss. 598-599, b. 7948-7949.

¹⁸⁷ *Dîvân*, C. IV, s. 54, b. 449.

¹⁸⁸ Eflâkî, *Âriflerin Menkîbeleri*, C. I, ss. 256-257.

Eflâki'nin naklettiği şu iki olayda da Hz. Muhammed'in üstünlüğü işlenmektedir: Şems-i Tebrizî ile Mevlânâ'nın o ilk büyük karşılaşmalarında Şems; ona şöyle bir soru yöneltir: "Ey dünya ve mâna nakitlerinin sarrafı, Tanrı adlarının bilgini! Söyle, Muhammed hazretleri mi büyük yoksa Bayezid mi büyüktü? Mevlânâ: "Hayır, hayır, Muhammed Mustafa bütün peygamber ve vefilerin başbuğu ve revidir. Hakikatte büyüklük ve ululuk onundur" diye buyurdu.¹⁸⁹

Mevlânâ hazretleri Şam tarafına, ilimleri elde etmek için hareket ettiği vakit kafile yolda Sis vilayetinde bir mağarada konakladı. O mağarada dünyadan elini eteğini çekmiş kırk münzevi rahip vardı. Onlar riyazetle o dereceye gelmişlerdi ki, bu dünyanın bütün sırlarını keşfediyor, bu süfli âlemin gayıplarından haber veriyor ve insanların içinde olanları söylüyorlardı. Etraftan da kendilerine hediyeler ve adaklar geliyordu. Mevlânâ hazretlerini gördüklerinde bir çocuğa işaret ettiler. Çocuk havaya zıpladı ve yerle gök arasında durdu. Mevlânâ hazretleri de mübarek başını önüne eğmiş murâkabe de idi. Birdenbire o çocuk: "Bana bir çare bulunuz, burada bağlanıp kaldım ve o murakıp şahsın heybetinden öleceğim" diye feryat etti. Onlar: "Aşağı in!" dediler. O da: "Inemiyorum, sanki beni buraya çivilemişler" dedi. Ne kadar çalıştılsa da aşağı inemedi. Hepsî Mevlânâ'nın ayaklarını öpüp: "Ey dinin sultanı! Lütfet, görmezlikten gel de bizi rüsva etme" dediler. Mevlânâ da: "Tevhid kelimesini söylemekten başka çare yoktur" dedi. Çocuk derhal "Allah'tan başka Tanrı yoktur, Muhammed O'nun kulu ve elçisidir" diye şehâdet getirdi ve kolaylıkla aşağı indi. Onların hepsi söz birliği ile iman ettiler ve hazretle arkadaş olup gitmek istediler...¹⁹⁰

Mevlânâ'nın *Fîhi mâ Fîh*'indeki şu cümlelerinde de Hz. Peygamber'in üstünlüğü vurgulanmaktadır.

"... Nebî, o ölmeyen aşk ve sevgiden ibarettir. Biri dedi ki: "niçin minarede yalnız Tanrı'ya senâ etmeyip, Muhammed'i de anıyorlar?" Ona dediler ki: "Muhammed'in övülmesi, Tanrı'nın senâsı değil midir sanki?"¹⁹¹

Ulu Tanrı, "Ey Peygamber sana selâm olsun!" buyurdu. Bu demektir ki:

¹⁸⁹ Eflâkî, *Âriflerin Menkîbeleri*, C. I, s. 256. (Mevlânâ, bu vak'ayı anlatırken: "Bu sorunun heybetinden sanki yedi kat gök birbirinden ayrılıp yere yıkıldı ve içinden çıkan büyük bir ateş kafatasımın içini kapladı. Oradan bir duman çıkıp Arş'ın ayaklarına kadar yükseldiğini gördüm" buyururlardı. (Eflâkî, *a.g.e.*, C. II, s. 194).

¹⁹⁰ Eflâkî, *Âriflerin Menkîbeleri*, C. I, ss. 249-250.

¹⁹¹ *Fîh*, s. 346.

Sana ve senin cinsinden olan herkese selâm olsun.¹⁹²

Musa önce konuştu, işitti; sonra Tanrı'nın dîdarına talip oldu. Söz söylemek makamı Musa'nın, *görmek makamı* ise Muhammed'indir (Tanrı'nın selâm ve salâtı onun üzerine olsun).¹⁹³

... Böylece Muhammed'in asıl olduğu malûm oldu. Çünkü hakkında: "Sen olmasaydın felekleri yaratmazdım." buyurulmuştur.¹⁹⁴ ... İşte bunun için, önderin Muhammed olduğunu bil...¹⁹⁵

Bu devir veya âhir zaman, Hz. Muhammed'in devridir. Mevlânâ'nın belirttiğine göre, Musa peygamber bile, Hz. Muhammed döneminde yaşayarak onun ümmeti olmak için Yüce Allah'a yalvarışta bulunmuştur.¹⁹⁶

Yüce Allah iki âlemi de Hz. Muhammed'in hatırı için yaratmış, yeri ve göğü onun hizmetine amâde kılmıştır.¹⁹⁷

Âlemden maksat insandır;

İnsandan maksat da o soluktur.¹⁹⁸

Hz. Peygamberin bu ve benzeri üstünlüklerinden dolayı Mevlânâ onu birçok güzel adlar ve ahlâkî vasıflarla anar. Hz. Peygamber'in güzel ahlâkî vasıflarını anlatırken çoğunu sıraladığımız bu üstün vasıflardan bir kaçı şunlardır: Mustafa, korkutucu ve müjdecidir. O, peygamberlerin en güzel, en açık ve yerinde söz söyleyenlerindedir. Hz. Muhammed, eşi-örneği bulunmayandır. Peygamberlerin ulusu; gökyüzünün de, yeryüzünün de ışığıdır. İki âlemin elçisi, insanlara ve cinlere yol gösterendir. O, Peygamberlerin sonuncusudur. Hz. Muhammed'in bizzat kendisinin belirttiği gibi, ondan sonra hiçbir peygamber gelmeyecektir; hiçbir peygamberin ümmeti de ondan üstün olmayacaktır; onun ümmeti İsa ve Mûsa ümmetinden

¹⁹² *a.g.e.*, s. 287.

¹⁹³ *a.g.e.*, s. 144.

¹⁹⁴ *a.g.e.*, s. 165.

¹⁹⁵ *a.g.e.* s. 343.; bkz.. *a.g.e.* s. 75.

¹⁹⁶ Bkz. *Mesnevî*, C. II, s. 28, b. 353-358. (Musa Peygamber'in "Ya Rabbi beni Muhammed ümmetinden et" diye dua ettiği rivayet edilmiştir. *Mesnevî*, C. II, s. 303 (Mütercimim açıklaması).

¹⁹⁷ *Mesnevî*, C. IV, s. 85, b. 1030-1031.

¹⁹⁸ *Macâlis*, s. 45. Meclis: II.

üstündür. Onun dini önceki dinlerin hükümlerini kaldırdığı gibi, bu son dinin hükümlerini kaldıracak, bozacak, değerden düşürecek bir din de yoktur.¹⁹⁹

Yine Mevlânâ, Hz. Muhammed'in üstünlüğünü, kısmen övgü sözcükleriyle birlikte şu şekilde anlatır: "Allah, Peygamberimiz Muhammed'i göndermiştir; Allah'ın rahmeti ve esenlik ona; ezeli yardım onun bilgi sermayesidir.; Ay'ın yarılması²⁰⁰ işaretidir. "Ve az kalmıştı ki kâfirler Kur'ân'ı duydukları zaman seni gözleriyle yeyip helâk etsinler"²⁰¹ âyeti, nazardan, kötülükten koruyucusu, "Gözü ne kaydı, ne haddini aştı"²⁰² âyeti himmetidir, rütbesi. Dünya onun için yok olmuştur da âhiret vardır. Rab mâbududur onun, mâbud da maksûdu. Allah koruyucusudur onun; Cebrail hizmetçisi. Burak bineğidir onun, mî'raç yolculuğu. Son sınır ağacı²⁰³ makamıdır, Kaabe Kavseyi²⁰⁴ dileği, merâmı. Sıddıyk âşıktır ona, ondan feyiz diler. Fâruk adâletidir onun, azmidir, kuvvetidir. Zin-nûreyn damadıdır onun, kendisine uyulacak dostu. Murtażâ yiğididir onun, kılıcıdır, kudretidir."²⁰⁵

Mevlânâ'nın benzetmesine göre, Arz, Muhammed'in vücududur. Gökler ise, onun düşüncesi, tasavvuru ve parlak muhayyilesidir. Herkes ona muhtaçtır. Mevlânâ'nın ifadesiyle, Sen: "Ben Tanrı'ya ulaşmışım, Muhammed'den müstağniyim" diyorsun. Fakat Tanrı, Muhammed'den müstağni değildir. Niçin onu (Miraçta) huzuruna götürmüştür? Tanrı, Muhammed için "Eğer sen olmasaydın felekleri yaratmazdım" dedi. Muhammed de "Gözü gördüğünden meyletmedi."²⁰⁶ âyetiyle buyrulduğu gibi hareket etti ve "Sen herkesin arasında beni seçtin. Ben de senden başkasını istemiyorum" dedi...²⁰⁷

¹⁹⁹ *Macâlis*, s. 8, Meclis: I.

²⁰⁰ Kamer, 54/3.

²⁰¹ Kalem, 68/519.

²⁰² Necm, 53/179.

²⁰³ Necm, 53/14.

²⁰⁴ Necm, 53/9.

²⁰⁵ *Macâlis*, s. 77-78, Meclis: V.

²⁰⁶ Necm, 53/17.

²⁰⁷ Eflâkî, *Âriflerin Menkîbeleri*, C. II, ss. 245-246.

Mevlânâ'ya göre Hz. Muhammed, bütün dünyadakilerin, onun yurdunda konukladığı bir padişah'tır.²⁰⁸ Asırlar geçmesine rağmen Hz. Muhammed'in dininin dimdik ayakta durması, onun üstünlüğüne bir delil olmaktadır.²⁰⁹ Bu üstünlüğüne rağmen Hz. Muhammed'in kıymetini bilmeyenler vardır:

O göğe, aya tüküren dudağın, boğazın, ağzın kesilseydi keşke!

Şüphe yok ki o tükürük göğe çıkmaz, döner senin suratına gelir!

Ebuleheb'in ruhuna kıyamete kadar "Elleri kurusun"²¹⁰ bedduası geldiği gibi, o tükürük de kıyamete kadar Tanrı'dan, senin suratına gelir.

Davulu var, bayrağı var, ülkesi var. Böyle bir padişaha hazır sofraya oturur diyen köpektir.²¹¹

Hz. Muhammed Mustafa'nın insanlığa sunduklarının evrenselliğine gelince, bu konuyla ilgili Mevlânâ'da bir hayli malzeme bulmaktayız. Mevlânâ'nın ifadesiyle, padişahların paraları değişir durur, fakat Ahmed'in parası, kıyamete dek sürer gider!... Bunu mucize saymayan, güneş gibi apaydın olan ve adına "Ümmü'l-Kitap" denen yüz dilli Kur'ân'a ne diyebilecektir? Kimsenin ondan bir harfi çalmaya, yahut sözüne bir söz katmaya ne haddi vardır, ne de kudreti!²¹² "Tanrı, Muhammed dininin yücelmesini, meydana çıkmasını ve dünya kaldıkça kalmasını istediğinden, Kur'ân için kaç tane tefsir yazıldı? ...Bütün âlem onun zamanından bugüne kadar onun şerhinde cilt cilt kitaplar yazdılar ve hâlâ da yazıyorlar, fakat henüz o sözü kavramaktan ve anlamaktan âcizdirler. Yüce Tanrı buyurur ki: Ashap zayıf olduğundan, can korkusundan ve kıskançların kötülüğünden senin adını halkın kulağına gizli gizli fısıldıyorlar. Ben senin büyüklüğünü öyle yayacağım ki, dünyadaki bütün iklim bölgelerinde ve her taraftaki yüksek

²⁰⁸ *Mesnevî*, C. V, s. 10, b. 65.

²⁰⁹ *Dîvân*, C. III, s. 97, b. 754, s. 206, b. 1909; C. V, s. 243, b. 2803; *Mesnevî*, C. IV, s. 230, b. 2865.

²¹⁰ (Leheb, 111/1)

²¹¹ *Mesnevî*, C. VI, s. 167, b. 2098-2101.

²¹² *Mesnevî*, C. IV, ss. 230-231, b. 2873, 2875-2876.

minarelerde günde beş vakit yüksek ve güzel seslerle adın söylenecek ve bu suretle doğuda, batıda meşhur olacaksın.”²¹³

“... Birisi bundan şüpheye düşerse de ki: Yüce minarelere bak; müezzinlerin ezanlarını, yüce minarelerde söylenen sözleri, vazedenlerin vaazlarını, çocukların mekteplerdeki ilâhilerini, daha da başka sözleri dinle... Bunların hepsi de, Allah rahmet etsin, esenlik versin ona, Muhammed’in iyilikleridir, çabasıdır; kâfirlerden çektiklerine, onların kasıtlarına karşı sabredişini övüştür. Çünkü yüce Tanrı, ben bunu meydana çıkaracağım, koruyacağım, mirasçın yok ama, ben iyilikte bulunanların mirasçısıyım (Enbiyâ, 21/89) diye vaatte bulunuyorum. “Ve elbette Rabbin, yakında öyle şeyler verecek ki sana, razı olacaksın ve elbette âhiret, önceki dünyadan hayırlıdır sana.”²¹⁴ “Doğrusu Kur’ân’ı biz indirdik ve onun koruyucusu elbette biziz.”²¹⁵ demişti.”²¹⁶

Kur’ân’da da ifade edildiği gibi, Hz. Muhammed ölse de onun tebliğ ettiği din *bâki* kalacak²¹⁷, Kur’ân ilâhî korunma altında bulunacaktır.²¹⁸ Bunu Mevlânâ şöyle dile getirmektedir:

Tanrı’nın lütufları, Mustafa’ya vaatlerde bulundu da dedi ki: “Sen ölsen bile bu din, bu iman ölmez.

Senin kitabımı, mucizeni ben yüceltirim, Kur’ân’dan bir şey eksiltmeye, ona bir şey katmaya yeltenen kişiye ben mani olurum. Ben seni iki cihanda da korurum. Sözüünü kımayanları terk eder, onları hor hakir bir hale korurum.

Hiç kimse Kurân’ı değiştirmeye kudret bulamaz; ona ne bir şey ilave edebilirler, ne ondan bir şey eksiltebilirler. Sen, benden daha iyi bir koruyucu arama!

Senin parlaklığını gün geçtikçe artırır, adını altınlara gümüşlere bastırırım.

Senin için minberler, mihraplar kurdururum. Ben, seni öyle seviyorum ki senin kahrın, benim demektir.

Şimdi adını korkudan gizlice söylüyorlar, namaz kılacakları zaman gizleniyorlar.

²¹³ *Fîh*, s. 162, s. 225.

²¹⁴ Duha, 93/4-5.

²¹⁵ Hicr, 15/9.

²¹⁶ *Mektuplar*, ss 157-158, Mektup: CIV.

²¹⁷ Âl-i İmrân, 3/144.

²¹⁸ Hicr, 15/9.

Melûn kâfirlerin korkusundan dini mağaralarda gizli kalıyor ya...
Bütün âlemi minarelerle dolduracağım, âsilerin gözlerini kör edeceğim
ben.

Kulların şehirlere alacak, mevkiler bulacak...

Dinin balıktan aya kadar her tarafı kaplayacak.²¹⁹

Hiz. Muhammed'in tebliğ ettiği din gerçekçi, etkileyici ve etkin bir din karakterini taşımaktadır. Mevlânâ'ya göre bir insanın, "Ey Muhammed! Dinini al. Çünkü ben onunla rahat edemiyorum" demesi anlamsızdır. Zira, "Bizim dinimiz bir kimsenin maksadını hâsıl etmeden, onun yakasını bırakmaz."²²⁰

Bu konuyu Mevlânâ'nın *Mektuplar*'ında yer alan bir dua cümlesiyle bitirmek istiyoruz. "... Allah, yüceliğini dâimî etsin; onu Muhammed dininin düşmanlarını kahreden bir Zülfikâr etsin: "Müşrikler istemeseler de onu, bütün dinlerden üstün edecektir."²²¹ âyeti hükmünce şeriatların en güzeli olan Muhammed şeriatının yücelmesine, üstün olmasına sebep eylesin."²²²

5. Sonuç

Mevlânâ Celâleddin er-Rûmî, eserlerinde peygamberlere, onların mücadelelerine ve ahlâkî güzelliklerine sıkça yer verir. Bu peygamberler içerisinde Mevlânâ'nın Hiz. Muhammed'e beslediği sevginin, verdiği değer ve önemin hepsinin üstünde olduğu görülür.

Mevlânâ'ya göre Hiz. Muhammed, Allah katında ismi ve hatırı büyük olan bir peygamberdir. Toprakta nice insanlar halk edilmiştir, fakat bu yaratılanlar içinde *en üstün* olanı Hiz. Muhammed'dir. Yerler gökleri Hiz. Muhammed'e kuldür, ona muhtaçtır. Duası iki âlemde de kabul olmaktadır. Onun adı kutsal ve mübarektir; adını alaya veya hafife alan insan çarpılır, perişan ve pişman olur. O hem sîret, hem de sîret bakımından insanların *en güzel* olanıdır. Ona benzer ne gelmiştir, ne de gelecek. Allah mahlukatı onun

²¹⁹ *Mesnevî*, C. III, ss. 96-97, b. 1197-1207.

²²⁰ *Fih*, s. 181.

²²¹ Tevbe, 9/33; Safî, 61/9; Âl-i İmrân, 3/139.

²²² *Mektuplar*, s. 209, Mektup: CXL.

hatırı için yaratmış ve âlemlere rahmet olarak göndermiştir. Bu yüzden *son peygamber* olmuştur.

Hz. Muhammed Mustafa, bütün insanlık için *önem* arzettiği gibi, ümmeti için de ayrı bir önem ve değer arzeder. Peygamber, dışarıdan seslendi mi ümmetin canı, içerden secde eder.

Hz. Peygamber, insanlara hakkı, doğruyu, güzeli ve iyiyi gösterme ve bunları onlara yaşatma *misyonu*yla gelmişti. Kısaca o, insanları cahiliyye ateşinden kurtarmak için görevlendirilmişti. Onun maddî ve mânevi olarak insanlara *etkisi* büyüktür.

Kur'ân'da da ifade edildiği gibi, Hz. Muhammed ölse de onun tebliğ ettiği *din bâki* kalacaktır. Allah, seçerek belirli bir misyonla gönderdiği sevgili rahmet peygamberini elbette birçok ihsan ve ikrama nâil kılarak koruyacak ve onun dinini galip getirecektir.

Bu özellik ve güzelliklerden dolayı Hz. Muhammed, sevgi ve saygıyı en çok hak eden bir peygamberdir. O, yaptığı mücâdele, ortaya koyduğu sağlam ahlâkî mirastan dolayı minnet duyulacak bir insandır. Çünkü o, insanları şirkten, putlara tapmaktan, cehaletten, zulümden kurtarıp, bunların yerine tevhid inancını, ilmi, hakkı ve adâleti tesis etmiştir. O, Peygamberler içerisinde ümmetine en düşkün olanıdır. Onun Allah katında ayrı bir yeri vardır. Kıyamet gününde şefaati kapsamına girmek için onu sevmek ve onun tebliğ ettiği İslâm dinine bağlı olmak zorunludur. Zira bu din, en son ve en mükemmel bir dindir.

İşte bu ve benzeri nedenlerden dolayı Mevlânâ, Hz. Muhammed'i sevmeyi ve onun yolundan gitmeyi gerekli görür. Kendisi de, Hz. Muhammed'e *candan bağlı* biridir. Bunu düşünce ve yaşayışıyla ortaya koymuştur. Onun ana dayanağı Kur'ân ve Hz. Peygamber'in hayatı, ana hedefi ise, *Rubâiler*'inde ve diğer eserlerinde açıkça söylediği gibi, bu iki kaynağa uygun bir hayat sürmektir. Onun ana kaynağı veya temel dayanakları olan Kur'ân'ı ve Hz. Muhammed'i tanımadan Mevlânâ'yı gerçek anlamda tanımak mümkün görülmemektedir.

BİBLİYOGRAFYA

- Eflâkî, Ahmet, *Âriflerin Menkıbeleri (Menâkıbu'l-Ârifîn)*, Çev. Tahsin Yazıcı, İstanbul, 1995.
- Emiroğlu, İbrahim, *Yanlış Düşünce ve Davranışlar Karşısında Mevlânâ*, İzmir, 2000.
- , *Sûfî ve Dil* (Mevlânâ Örneği), İstanbul, 2002.
- , "Mevlânâ'da Hâl Dili", *Tabula-Rasa*, Isparta, 2002, Sayı:4, ss. 9-34.
- Fürüzanfer, Bedüzzaman, *Mevlânâ Celâleddin* (Biyografi), Çev. Feridun Nafiz Uzluk, İstanbul, 1997.
- Mevlânâ Celâleddin er-Rûmî, *Dîvân-ı Kebîr*, Çeviren ve Hazırlayan: Abdalbâki Gölpınarlı, (Kültür Bakanlığı Yayınları), Ankara, 1992.
- , *Fîhi Mâ Fîh*, Çeviren: Meliha Ülker Anbarcıoğlu, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1990.
- , *Mektuplar*, Çeviren ve Hazırlayan: Abdalbâki Gölpınarlı, İstanbul, 1963.
- , *Macâlis-i Sab'a* (Yedi Meclis), Çeviren ve Hazırlayan: Abdalbâki Gölpınarlı, Konya, 1965.
- , *Mesnevî*, Çev. Veled İzbudak (M.E.B. Yayınları), İstanbul, 1991.
- , *Rubâiler*, Çev. Nuri Gençosman, M. E. B. Yay., İstanbul, 1974.
- Öner Necati, *İnsan Hürriyeti*, İstanbul, 1982.
- Tahirü'l-Mevlevî, *Şerh-i Mesnevî*, Konya, 1976.
- Veled Sultan, *Maârif*, Çev. Meliha Anbarcıoğlu, İstanbul, 1993.

*